



Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra primární a preprimární pedagogiky

Bakalářská práce

Poslech artificiální hudby v mateřské škole

Vypracovala: Martina Zabloudilová
Vedoucí práce: Váchová Alena, PaedDr.

České Budějovice 2024

Prohlášení

Prohlašuji,

že jsem autorem této kvalifikační práce a že jsem ji vypracovala pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.

V Humpolci dne

.....

Martina Zabloudilová

Poděkování

Velké poděkování patří vedoucí mé bakalářské práce Aleně Váchové, PaedDr. za odborné vedení, velmi cenné rady, připomínky a trpělivost. Dále děkuji vedení mateřské školy, za ochotu po dobu mého studia a za možnost aplikování praktické části.

Abstrakt

Cílem této bakalářské práce je vytvořit pro děti z mateřské školy nabídku aktivit, které jim přiblíží uměleckou hudbu. Záměrem těchto aktivit je podpořit v dítěti vztah k hudbě, porozumění hudební skladbě a seznámit ho s hudebními nástroji.

Teoretická část práce se zaměřuje na vývoj předškolního dítěte v oblasti emocí, představivosti, pozornosti a hudby. Dále charakterizuje poslechové činnosti v mateřské škole a metodiku těchto činností, a to v každé věkové skupině.

Praktickou část tvoří nabídka činností spojených s uměleckou hudbou, které se prolínají všemi oblastmi vzdělávání.

Klíčová slova: předškolní dítě; mateřská škola; umělecká hudba; poslech hudby.

Abstract

The goal of this bachelor's thesis is to create a range of activities for kindergarten children that will introduce them to artificial music. The purpose of these activities is to support the child's relationship to music, understanding of musical composition and familiarize him with musical instruments.

The theoretical part of the thesis focuses on the development of preschool children in the field of emotions, imagination, attention and music. Further characterizes listening activities in the kindergarten and methodology of those activities at any age of child.

The practical part consist of an offer off activities related to artificial music, which are intertwined with all areas of education.

Key words: preschool child; kindergarten; artificial music; listening to music.

Obsah

ÚVOD	8
1 HUDBA A DÍTĚ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU	9
1.1 Hudba, umělé hudby	9
1.2 Charakteristika vývoje dítěte	9
1.2.1 Vývoj představivosti a fantazie	9
1.2.2 Vývoj emocí	10
1.2.3 Vývoj pozornosti	11
1.2.4 Hudební vývoj	11
2 Poslechové činnosti v mateřské škole	15
2.1 Charakteristika poslechových činností v mateřské škole	15
2.2 Poslechové činnosti v oblastech vzdělávání RVP PV	15
2.2.1 Dítě a jeho tělo	15
2.2.2 Dítě a jeho psychika	16
2.2.3 Dítě a ten druhý	17
2.2.4 Dítě a společnost	17
2.2.5 Dítě a svět	17
2.3 Metodika poslechových činností	18
2.3.1 Poslechové činnosti – nejmladší věková skupina	18
2.3.2 Poslechové činnosti – děti čtyř až pětileté	18
2.3.3 Poslechové činnosti – děti pěti až šestileté	18
2.3.4 Didaktické zásady v hudební výchově	19
2.3.6 Práce s poslechovou skladbou	20
2.3.7 Metodický postup při poslechu skladeb ve škole	21
3 Cíle a metodické řešení praktické části	25

3.1	Vzdělávací cíle programu	25
3.2	Charakteristika programu a jeho realizace	25
3.3	Plán evaluace.....	25
3.3.1	Metody evaluace	26
4	Realizace programu aktivit	27
4.1	Artificiální hudba	27
4.2	Óda na radost – Ludwig van Beethoven	27
4.3	Pro Elišku – Ludwig van Beethoven	30
4.4	Labutí jezero – Petr Iljič Čajkovskij	33
4.5	Čury mury fuk – Antonín Dvořák.....	37
4.6	Listopad – Petr Iljič Čajkovskij	39
4.7	The elephant – Camille Saint-Saëns	41
4.8	Zvukové knihy.....	44
4.9	Využití artificiální hudby při relaxačních aktivitách	45
5	Závěrečná evaluace.....	46
	Závěr	48
	Seznam použitých zdrojů	49
	Elektronické zdroje:.....	50
	Seznam příloh	52
	Fotografické přílohy	52

ÚVOD

Téma poslech artificiální hudby v mateřské škole jsem si zvolila proto, že už od dětství jsem byla vedena k hudbě a mám k ní blízko. Přijde mi proto škoda, že dnešní děti nevnímají hudbu jako prostředek odpočinku, relaxace či kreativity. Artificiální hudba neboli hudba klasická, mi přijde v dnešní době jako nedoceněná a málo využívaná.

Vzhledem k mé několikaleté praxi v mateřské škole si myslím, že by zde mohla být používána častěji. Pro děti je ideální na vyjadřování emocí, postojů i na pohybové a taneční kreace. Hudbu ať už vážnou, či populární se snažím dětem předávat každý den, nenucenou formou při různých aktivitách.

V teoretické části se budu zabývat hudbou v obecné rovině, artificiální hudbou, charakteristikou předškolního dítěte a jeho vývoje v souvislosti s poslechem hudby. Především hudebním vnímáním, představami a emocemi v tomto období. Dále se v této části budu věnovat poslechovým činnostem a metodice poslechových činností.

V části praktické bych touto prací chtěla vytvořit nabídku činností, které lze aplikovat v mateřské škole s využitím vážné hudby. Činnosti by měly být různorodé. Tyto aktivity s dětmi v praxi vyzkouším a vyhodnotím je. K evaluaci využiji především pozorování během samotných činností a následné rozhovory s dětmi. Vzhledem k tomu, že pracuji ve věkově smíšené třídě, budu některé činnosti v praktické části diferenciovat dle věku.

1 HUDBA A DÍTĚ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU

1.1 Hudba, umělé hudby

Když porovnáme hudbu například s výtvarným uměním, může se nám hudba jevit jako nehmotná. Na výtvarná díla si můžeme sáhnout, můžeme je přemístit, zvážít. Tím lze ověřit jejich hmotnou existenci. Výtvarná díla nezmizí, jsou k dispozici stále, kdežto hudba po jejím doznění ano. „Výtvarné dílo je věc. Hudba je naproti tomu na první pohled nemateriální. Hudba je totiž děj.“ (Franěk, 2005, s. 13) Jak uvádí Sedlák (1974, s. 8), význam hudby netřeba nijak zvlášť dokazovat. Lidstvo provází hudba a zpěv již od jeho vzniku.

V současnosti je hudební výchova zaměřena na pěstování a vytváření vztahu dětí k hudbě zejména prostřednictvím hudebního projevu dětí v kontextu dalších muzických aktivit. (Jenčková, 2002, s. 9)

Macek (1997, s. 48) uvádí, že umělé hudby je název takové hudby, která se vyznačuje specifickými uměleckohodnotovými aspiracemi. Dnes se běžně tato hudba označuje jako hudba umělecká neboli vážná či klasická. Klasiku zde chápeme jako soubor etablovaných vyšších hodnot.

1.2 Charakteristika vývoje dítěte

1.2.1 Vývoj představivosti a fantazie

Dítě začíná jednoduše myslet zhruba od třetího měsíce života. První podmínkou pro vznik myšlení je počitek a vjem, čímž je myšlen odraz vnějšího světa v mozku dítěte. Druhá podmínka je paměť, což je schopnost kúry mozkové udržet a zachovat stopu předešlých podráždění. Takle schopnost mozku umožní vznik představy a názorného obrazu, který dítě vnímalo v minulosti. (Teyschl & Brunecký, 1973, s. 128)

V předškolním věku je fantazie dítěte velmi živá a projevuje se zájmem o pohádky. Ačkoli dítě dělá velké pokroky, v okolním světě pro něj zůstává mnoho nevysvětlitelných věcí. Vnímá následky, ale nezná příčiny. Dospělí je dítěti v tomto věku nedokážou přiměřeně vysvětlit, tudíž vidí příčinu v působení tajemných postav. V tomto věku tedy můžeme hovořit o tzv. magickém myšlení. Toto myšlení však není nijak nežádoucí, jelikož dítě nerozumí různým zákonitostem nebo přírodním silám, představí si za nimi tajemné, ale

pro dítě konkrétní bytosti jako je například čarodějnice, nebo dobrá víla. (Teyschl & Brunecký, 1973, s. 162) Vývojem fantazie se také zabývá Vágnerová (1996, s. 131), která uvádí, že dítě předškolního věku ve svém vyprávění těžko oddělí reálné vzpomínky od fantazie. „Fantazie má v tomto období harmonizující význam.“

1.2.2 Vývoj emocí

Po narození dítěte se jedná o celkové vzrušení, ze kterého je během prvních tří měsíců zřejmý projev libosti a nelibosti. Během 3 až pěti týdnů života dítě poprvé projevuje radostnou náladu. Předpoklad pro tuto náladu dítěte je uspokojení všech potřeb, avšak přirozeným důvodem je kontakt s dospělým, který k dítěti mluví s úsměvem. V průběhu druhého měsíce se dítě začíná usmívat. Další přibývajících projevy radosti mohou být broukání, zvedání rukou a následné rychle opakované pohyby nohou a rukou. (Teyschl & Brunecký, 1973, s. 97) Další rozvoj dětské emocionality přichází v době mezi 6. a 9. měsícem života, kdy se projevuje především diferenciací úzkosti a strachu. Dítě je schopné rozlišit cizí a známé tváře (Vágnerová, 2012, s. 101). Dále Vágnerová (2012, s. 102) dodává, že „pro dítě raného věku jsou emoční projevy jedním z prostředků primární komunikace“.

Podle Vágnerové (2012, s. 146) se vývoj dětské psychiky projevuje i v oblasti emocí. V průběhu druhého a třetího roku dítěte se rozvíjí schopnost prožívat rozmanité situace odlišněji, ale také diferencovaněji reagovat na projevy emocí druhých osob. Typickými znaky pro emoční prožívání dětí batolecího věku jsou hněv a vztek, pocit studu, projev lítosti, strach, sebehodnotící emoce, pocit zahanbení, hrdost a pýcha, vztahové emoce, separační úzkost, žárlivost, radost z kontaktu s ostatními a soucit. Teyschl a Brunecký (1973, s. 130) k batolecímu období dodávají, že emoce jsou v tomto věku nepotlačitelné. Dítě jedná často v afektu, prožívá emoční výbuchy, přechází rychle od úsměvu k pláči a teprve na počátku čtvrtého roku se dále vyvíjí schopnost ovládnutí svých vnějších projevů emocí.

Během předškolního věku znamenají pro dítě citové zážitky základ, který ovlivní do určité míry jeho budoucí emoční vztahy v dospělosti. (Teyschl & Brunecký, 1973, s. 162) Podle Vágnerové (2012, s. 218) je citové prožívání stabilnější a vyrovnanější než v předcházejícím batolecím období. Předškolní děti jsou častěji pozitivně laděny, snižují se negativní emoční reakce. Postupně se u těchto dětí vyvíjí také emoční paměť, která

dětem umožňuje vzpomenout si na dřívější emoce. Vágnerová (2000, s. 128) také uvádí, že předškolní dítě dokáže porozumět pocitům a potřebám jiných. Toto porozumění u dítěte podporuje zejména sourozenecký vztah, jelikož se sourozencem dítě dokáže mluvit o svých potřebách, pocitech nebo zájmech.

1.2.3 Vývoj pozornosti

Vágnerová (2012, s. 87) uvádí, že základní mechanismus pro upoutání a udržení pozornosti funguje u dítěte už od narození. Závisí na zrání mozku dítěte a v průběhu prvního roku života se rozvíjí více. Dále Vágnerová (2012, s. 134) popisuje, jak podle Richardse (2008), Rothbarta a Posnera (2001) a Rothbarta (2003) probíhá vývoj pozornosti u dítěte batolecího věku. Během druhého a třetího roku života se u dítěte rozvíjí zaměřenost pozornosti, se kterou je spojena schopnost odolávání vnějším rušivým vlivům. Také se zlepšuje regulace zaměřené pozornosti. Úmyslná pozornost začíná u dítěte fungovat na konci druhého roku. Dítě je již schopné soustředit se na to, na co chce. Avšak jen po krátkou dobu. Teyschl a Brunecký (1973, s. 126) zase tvrdí, že základem pozornosti je orientační reflex. Ten se u dítěte projevuje už v období kojence znehybněním a nasloucháním. V kojeneckém období dítě věnuje pozornost všemu, co uspokojuje jeho potřeby. Zejména lidské tváře a lidské hlasy. Tříleté dítě projevuje zájem o další věci ze svého okolí. V tomto období je však pozornost dítěte těkavá a bezděčná. Dítě předškolní má podle Teyschla a Bruneckého (1973, s. 160) ještě velmi nestálou úmyslnou pozornost. Jeho záměrné soustředění je bez pokynů dospělého téměř nemožné.

Dítě předškolního věku vnímá objekt jako celek a nevnímá detaily nebo je schopné soustředit se na detail. To znamená soustředění na jednu vlastnost objektu a dále už neregistruje žádnou jinou vlastnost. Dětskou pozornost upoutá změna v oblasti, která je viditelná na první pohled. (Vágnerová, 1999, s. 130)

1.2.4 Hudební vývoj

„Zvuky, které kolem sebe slyšíme, vznikají kmitáním (vibrací, oscilací) zdrojových těles a šířením vzniklého vlnění do okolního prostředí, z něhož jsou zachyceny a vnímány sluchem.“ (Sedlák & Váňová, 2013, s. 114) Dále Sedlák a Váňová uvádí dělení zvuků

na – zvuky nehudební, zvuky hudební, frekvenci, intenzitu, trvání a tónové spektrum alikvotních tónů.

Zezula (1987, s. 132) uvádí, že dítě si v počátcích svého hudebního vývoje osvojuje nejjednodušší výrazové prostředky hudby vnímáním zpěvu. Následně si vytváří základy hudebního myšlení a současně s tím získává neopakovatelné citové zážitky, které jsou velmi důležité a potřebné pro vytvoření vztahu k hudbě. Podle Sedláka a Váňové (2013, s. 357) je každé dítě na každém stupni vývoje odlišné způsobem vnímání, myšlení i vyjadřování. Odlišné je také prožívání. Hudební vývoj je dle nich považován za součást celkového psychického vývoje dítěte.

1.2.4.1 Před narozením až do ukončení 3. roku

Franěk (2005, s. 129) tvrdí, že lidský plod od doby před narozením reaguje na zvuky okolí. Reakce se mohou projevovat jako leknutí, které doprovází zrychlený srdeční tep, nebo je reakcí naopak uklidnění, které je spojené se zpomalením tepu. Jak uvádí Franěk dále (2005), tak je možné paměť plodu testovat a trénovat. Například tím, že pokud si plod pamatuje opakovaně přehrávanou hudbu, tak po jejím opětovném zaznění se začíná v děloze pohybovat.

„V Hepperově studii se ukázalo, že plod ve věku 36-37 týdnů (devátý měsíc) již reaguje na opakovaně prezentovanou hudbu, tudíž si ji i pamatuje. Ve věku 29-30 týdnů (sedmý měsíc) však tato reakce ještě pozorována nebyla. Z toho vyplývá, že schopnost plodu zapamatovat si slyšené akustické podněty se objevuje přinejmenším až po 30. týdnu, přestože je jeho sluchový orgán plně funkční již v období 3-4 měsíce před narozením.“ (Franěk, 2005, s. 128)

Podle Sedláka (1974, s. 84) jsou hudební projevy dětí už od narození spojeny s dalšími funkcemi psychiky. Tvoří tak součást obecného psychického vývoje dítěte. V tomto období je rozvoj podmíněn hlavně rozvíjející sluchovou citlivostí a funkcí hlasovou, která velmi souvisí s rozvojem dětské řeči a s utvářením múzických faktorů, jenž tvoří přechod k pěvecké činnosti. Hudební projevy jsou v tomto období těsně vázány na motoriku a na rytmické pohyby.

„Ve výzkumu, který prováděl Feijoo (1981), matky během 3 měsíců před porodem denně poslouchaly fagotový part z Prokofjevovy skladby Péťa a vlk. Když byla dětem tato

skladba přehrávána čtvrtý a pátý den po narození, výrazně se utišily a zaposlouchaly.“ (Franěk, 2005, s. 129) Jurkovič (2012, s. 10) ve své knize uvádí, že hudba je jedinečným vyjádřením lidské kreativity. Pro malé děti je přirozenou součástí psychofyzického chování a je jejich životním projevem, který prožívají celým tělem.

„Už dávno spojovaly venkovské matky výchovu a vzdělávání svých dětí s říkadly, s písničkami, s tancem, s dětskými hrami a řadou elementárních uměleckých projevů, jak je ostatně zaznamenali sběratelé 19. století (K. J. Erben, F. Bartoš a jiní). Toto spojení bylo téměř samozřejmé právě v útlém dětském věku.“ (Jurkovič, 2012, s. 11)

Dle Fraňka (2005, s. 134) již v tomto období děti umí zpracovávat časové informace a rozlišovat tak zvuky dle jejich délky. Vnímají pauzy, tempo a také rozdíly v různých rytmických útvarech. Dle Fraňka (2005, s. 133) ale hudební výchova začíná zpravidla až ve školním věku. Někteří významní hudební pedagogové jako byl například Orff, Suzuki či Kodály propagovali hudební výchovu a hru na hudební nástroj již v předškolním věku, dokonce již ve věku 2-3 let dítěte.

1.2.4.2 3–6 let

Na začátku třetího roku života dítěte se objevují snahy o napodobení jednoduché písně, kterou dítě slýchá nebo zná od matky či sourozenců. Melodická linie písně však není z počátku zachycena přesně a správně. Některé děti jsou ojediněle hudebně nadané a dokážou již před ukončením druhého roku zpívat čistě jednoduché písně, ačkoliv ještě nedovedou správně vyslovovat jejich text. Dokážou tedy dříve zpívat než správně a dokonale mluvit. (Sedlák, 1974, s. 86)

Většina dětí ve věku od čtyř do šesti navštěvuje mateřskou školu. Pokud je výchova v mateřské škole kvalitní, může u dětí zabezpečit i plynulý hudební rozvoj dětí. Někdy dokáže mateřská škola do jisté míry nahradit i funkci rodiny. Optimální hudební podmínky však dítě dostane pouze tehdy, pokud je kolektivní výchova v mateřské škole skloubena s výchovným působením rodiny, zejména matky, s jejím citovým vztahem k dítěti a zpěvu. (Sedlák & Váňová, 2013, s. 362) „Výzkumy K. G. Dolgina a E. H. Andelona, J. G. Cunninghama a R. S. Sterlinga a dalších prokázaly, že děti od věku čtyř let jsou povětšinou schopny rozlišit ve vnímané hudbě základní emoce (veselý, smutný, rozzlobený, polekaný) a ukázat citový výraz na příslušném obrázku lidské tváře.“ (Sedlák & Váňová, 2013, s. 362)

Jak dále zmiňují ve své knize Sedlák a Váňová (2013, s. 104), tak se psychologové shodují na tom, že u dětí se hudební talent projevuje často velmi brzo. Tím je myšleno v předškolním věku, kdy se dítě velmi zajímá o hudbu a dělá velké a rychlé pokroky v instrumentální hře. „Dějiny hudby pak potvrzují, že instrumentální projevy těchto vysoce nadaných dětí bývají velmi často spojeny ještě s činnostmi produkční, skladatelskou. Jak např. u **W. A. Mozarta** se projevilo jeho neobyčejné interpretační a skladatelské nadání mimořádně brzy, mezi šestým až devátým rokem života. Již v raném dětství vynikal virtuózní hrou, v sedmi letech sklízel se svou starší sestrou obdiv na umělecké cestě po Evropě a získával mezinárodní proslulost. V šesti letech napsal pozoruhodné menuety, v osmi pak první sonáty, v devíti svou první symfonii pro malý orchestr a ve dvanácti letech první operu buffu a singspiel pro Vídeň. Rané projevy hudebního nadání jsou potvrzeny i u **Haydna, Chopina, Schumanna, Liszta, Schuberta** a řady dalších skladatelů.“ (Sedlák & Váňová, 2013, s. 104)

Franěk (2005, s. 134) zase uvádí, tak každé předškolní dítě je disponováno pro hudbu. Dítě v předškolním věku disponuje hlasovým orgánem a jeho hlas můžeme považovat za zlepšující se hudební nástroj, jenž dítě používá dřív, než začne mluvit. Sluchové dovednosti jsou dle něj u předškolního dítěte také značně rozvinuty. Sedlák (1974, s. 88) tvrdí, že děti v tomto věku dovedou transponovat určitý hudební obsah a hudební náladu. Dokáží také transponovat charakter skladby v příslušný tělesný pohyb. Děti zde uplatňují zejména emocionalitu a fantazii, která u nich vyústí do improvizčních pokusů, při nichž uplatňují vlastní invenci a jejich hudební nápady se odvíjí od známých melodií. Také tělesná motorika se rozvíjí velmi rychle. Dítě dokáže koordinovat pohyby rukou, nohou i celého těla do hudebního rytmu. Synchronizování těchto pohybů se neustále zpřesňuje a vnikají predispozice pro hru na jednoduché hudební nástroje.

Vzhledem k anatomickému a psychofyziologickému vývoji předškolních dětí můžeme tvrdit, že se jedná o jednu z nejdůležitějších fází hudebního vývoje. Pokud je zanedbána, může negativně působit na vztah dítěte k hudbě i na jeho úspěšný hudební rozvoj na základní škole. (Sedlák & Váňová, 2013, s. 364)

2 Poslechové činnosti v mateřské škole

2.1 Charakteristika poslechových činností v mateřské škole

Poslechové činnosti se v mateřské škole prolínají s dalšími druhy hudebních činností – pěveckými, instrumentálními a hudebně pohybovými. „Poslech hudby zaujímá zvláštní místo mezi ostatními složkami hudební výchovy dětí předškolního věku. Poslech hudby je stálou součástí zpěvu a pohybu. Dříve než učitelka začne nacvičovat píseň, má ji sama zazpívat a děti ji mají poslouchat; když se děti podle hudby pohybují, tancují nebo si hrají, poslouchají zároveň hudbu.“ (Vetlugina, 1955, s. 76). Dále podle Vetluginové (1955, s. 76) spočívá význam poslechu hudby v tom, že učitelka děti seznamuje s hudebními skladbami a tím prohlubuje a rozšiřuje okruh dětských představ a vychovává také dětské city.

Vzhledem k vývojovému hledisku je účinek hudby v počátku zejména citový. Mnohdy u dítěte vyvolá alespoň chvilkové soustředění, jindy již touhu se aktivně zapojit (ke zpěvu pobrukováním melodie, pohybem). „Postupně vytváříme – ve stálé souvislosti s aktivním hudebním projevem – i podmínky k uvědomělému poslechu, při němž má hudba upoutat pozornost dítěte, vést ho k aktivnímu sledování a tím vyvolat určitý zvláštní psychický stav, který můžeme označit jako estetický zážitek; jeho kvalita závisí na schopnosti dítěte reagovat vlastními pocity na hudební vyjadřovací prostředky slyšené skladby. Tento soulad není náhodný. Dítě je k němu vedeno systematickým poznáváním výrazových prostředků hudby – jako je tempo, dynamika, postup melodie, rytmus, tónbr, forma apod.“ (Zezula et al., 1987, s. 133)

2.2 Poslechové činnosti v oblastech vzdělávání RVP PV

Dílčí vzdělávací cíle a výstupy jsou vyjmuté z oblastí vzdělávacího obsahu v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání. Hudba a aktivity spojené s ní se prolínají všemi pěti oblastmi obsaženými v RVP PV (2021).

2.2.1 Dítě a jeho tělo

Dílčími cíli v této oblasti je zejména uvědomění si vlastního těla, rozvíjení a užívání všech svých smyslů a také rozvíjení fyzické a psychické zdatnosti dítěte. Pedagog dítěti nabízí k plnění těchto cílů různé hudební nebo hudebně pohybové hry a činnosti. Jsou-li tyto

cíle naplněny, očekávanými výstupy bude, že dítě bude koordinovat lokomoci a další pohyby svého těla. Dítě dokáže sladit pohyby svého těla s rytmem a hudbou a také dokáže vědomě napodobit jednoduchý pohyb dle vzoru a přizpůsobí ho podle pokynů. (RVP PV, 2021, s. 15,16)

2.2.2 Dítě a jeho psychika

2.2.2.1 Jazyk a řeč

V podoblasti Jazyk a řeč je dílčím cílem při poslechových činnostech osvojování si některých poznatků a dovedností, které předchází psaní a čtení, také rozvíjení zájmu o psanou podobu jazyka a další formy sdělení verbální i neverbální. Tím je myšleno sdělení výtvarné, hudební, pohybové a dramatické. Výstupem v této oblasti je pak soustředěné poslouchání hudby. (RVP PV, 2021, s. 17,18)

2.2.2.2 Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace

Tato podoblast má za cíl rozvíjet, zpřesňovat a kultivovat smyslové vnímání dítěte. Rozvíjet přecházení od konkrétně názorného myšlení k myšlení slovně-logickému (pojmovému). Dále rozvíjet paměť a pozornost, přecházet od bezděčných forem těchto funkcí k úmyslným a rozvíjet kultivaci představivosti a fantazie. Dále pak posílit přirozené poznávání citů jako jsou zvědavost, zájem, radost z objevování a podobně. Pedagog tvoří nabídku aktivit, která se skládá ze smyslových her, her na rozvoj vnímání a sluchové paměti. Dále z her, které jsou nejrůznějšího zaměření, rozvíjejí a podporují tvořivost a fantazii dětí. Po naplnění těchto cílů se dítě dokáže záměrně soustředit na činnost a udržet pozornost a také vyjádří svou představivost a fantazii při tvořivých činnostech (konstruktivních, výtvarných, hudebních, pohybových či dramatických), ale i ve slovních výpovědích k nim. (RVP PV, 2021, s. 19,20)

2.2.2.3 Sebepojetí, city, vůle

Cílem v podoblasti sebepojetí, city a vůle je zejména rozvíjení poznatků, schopností a dovedností, které dítěti umožní pocity, získané dojmy a prožitky vyjádřit. V této podoblasti pedagog dítěti nabízí estetické a tvůrčí aktivity. Očekávané výstupy jsou, že dítě dokáže zachycovat a vyjádřit své prožitky slovně, výtvarně, za pomoci hudby, hudebně pohybovou či dramatickou improvizací apod. Dále by si dítě mělo uvědomovat

příjemné a nepříjemné citové prožitky jako je láska, soucit, radost, spokojenost, strach či smutek a jiné. (RVP PV, 2021, s.21,22)

2.2.3 Dítě a ten druhý

Základním cílem této oblasti je rozvíjení interaktivních a komunikativních dovedností dítěte, a to verbálních i neverbálních. Dále také vytváření prosociálních postojů (rozvoj sociální citlivosti, tolerance, respektu, přizpůsobivosti apod.). Pedagog podpoří tyto cíle různými aktivitami, které mohou být kooperativní s ostatními dětmi. Nabídku tvoří sociální a interaktivní hry, dramatické činnosti, hra v roli, hudební a hudebně pohybové hry, výtvarné hry a etudy. Jako výstup by pak dítě mělo porozumět projevům vyjádřených emocí a nálad. (RVP PV, 2021, s. 23,24)

2.2.4 Dítě a společnost

Cílem oblasti Dítě a společnost je seznámit dítě se světem lidí, kultury a umění a také mu osvojit základní poznatky o prostředí, v němž žije. Cílem je také dítěti vytvořit povědomí o existenci jiných národností a kultur. Důležité je také dítěti vytvořit základy aktivních postojů ke světu, k životu a vytvořit mu pozitivní vztah ke kultuře a umění a též rozvíjet dovednosti, které dítěti umožní tyto vztahy a postoje vyjádřit a projevit. Rozvíjíme také společenský a estetický vkus dítěte. Aktivity, které pedagog v této oblasti nabízí by měly být podporující v tvořivosti a nápaditosti dítěte. Také by měly podpořit estetické vnímání dítěte. Také by měl pedagog nabízet aktivity, které dítěti přiblíží svět kultury a umění a jeho rozmanitost. Výstupem se nám poté stane, že dítě dokáže vnímat umělecké a kulturní podněty, zvládá pozorně poslouchat, sledovat se zájmem literární, dramatické nebo hudební představení a také hodnotí své zážitky. To znamená, že dokáže říci, co pro něho bylo zajímavé, co ho zaujalo a co nikoliv. Také se dokáže vyjádřit prostřednictvím hudebních a hudebně pohybových činností a zvládá základní hudební dovednosti vokální a instrumentální (např. zazpívá píseň, umí zacházet s jednoduchými hudebními nástroji, nebo sledovat a rozlišit rytmus). (RVP PV, 2021, s. 25-27)

2.2.5 Dítě a svět

V oblasti Dítě a svět je cílem poznávání jiných kultur, přičemž jako očekávaný výstup bude osvojování si elementárních poznatků o okolním prostředí, které je dítěti blízké,

je pro něj smysluplné a přínosné, zajímavé a jemu pochopitelné a také využitelné do životní praxe a dalšího učení. (RVP PV, 2021, s. 27-29)

2.3 Metodika poslechových činností

2.3.1 Poslechové činnosti – nejmladší věková skupina

Jak uvádí Zezula (1987, s. 134), tak prvotními zvuky k hudebně estetické všímavosti jsou zvuky přírody a zvuky, které člověka obklopují. Dítě se tedy učí vnímat zvuky zvířat, ptáků i zvuky, které plodí lidská práce a činnost. „Charakteristickým rysem poslechových činností nejmenších dětí je jejich časté spojování s pohybem.“ Zezula dále uvádí, že v tomto věku má vnímání hudby spontánní aktivní sluchově motorický ráz.

„Máme-li tříleté dítě nenásilně uvádět do světa hudby, vybíráme formy, které jsou mu nejsrozumitelnější a nejbližší. Především jsou to nejjednodušší popěvky a písně (zejména lidové), které mají náměty blízké dětskému světu – např. ze života zvířat nebo z pohádkového světa apod.“ (Zezula et al., 1987, s. 134) Zezula (1987, s. 135) také dále uvádí, že dominující formou poslechu pro tříleté dítě je živý zpěv učitelky a píseň je zde základním prostředkem pro poslechové činnosti. Učitelka prostřednictvím písně může motivovat dětskou hru, libovolnou poznávací činnost, uklidnit jí děti. Může je také aktivizovat k přirozenému pohybu nebo k činnostem, které směřují k objevování základních hudebních prostředků.

2.3.2 Poslechové činnosti – děti čtyř až pětileté

Podle Zezuly (1987, s. 136) si již děti čtyř až pětileté zvládají uvědomit, že v hudbě se může měnit tempo, dynamika a výška tónů. Pro tyto děti je zpěv učitelky i její hra na hudební nástroj velmi atraktivní a dokážou se na ni soustředit, ačkoliv jejich soustředění trvá jen velmi krátce.

„V krátkých instrumentálních skladbách děti nacházejí výrazné rytmické nebo melodické prvky, všímají si tempa skladby, objevují zvukomalebné prvky (napodobení slona, kohouta, medvěda, slavíka apod.).“ (Zezula et al., 1987, s. 136)

2.3.3 Poslechové činnosti – děti pěti až šestileté

Sedlák (1974, s. 89) považuje za nejdůležitější období pro hudební vývoj dítěte věk předškolní. Přesněji uvádí věk 4-6 let.

„Obsahem poslechových činností dětí pěti až šestiletých je zejména již zaměřenější poznávání i určité srovnávání elementárních prostředků hudební řeči – jak v poslouchaných skladbách, tak i ve vlastních pěveckých činnostech.“ (Zezula et al., 1987, s. 138) Dále Zezula (1987, s. 138) uvádí, že v tomto věkovém období učíme děti chápat a rozlišovat rozdílná tempa, dynamiku a tímbr. Dle něj je vhodné pro toto srovnání využívat zejména srovnávání kontrastů, které nalezneme nejen ve dvou různých skladbách, ale také v průběhu jedné skladby. Děti také blíže poznávají různé žánry hudby.

Zezula též uvádí, že nově poznané hudební vyjadřovací prostředky si děti nejvíce vyzkouší prakticky ve vlastních hudebních činnostech, pro které je píseň ideálním prostředkem. (Zezula et al., 1987, s. 139)

2.3.4 Didaktické zásady v hudební výchově

Didaktické zásady popisuje ve své knize Zezula (1987, s. 40). Dle něj je nejdůležitější zásadou při hudebně výchovných činnostech názornost. Tato zásada je důležitá vzhledem k tomu, že dítě si osvojuje potřebné dovednosti zejména nápodobou. Další zásadou je dle něj zásada opakování, která spočívá v častém opakování popěvků, poslechů skladeb a dalších hudebních činností. Jako další zásadu uvádí zásadu soustavnosti a cílevědomosti. Ta se projevuje plánovitou a promyšlenou prací učitelky. Předpokladem pro tuto zásadu je znalost učitelky v oblasti hudební teorie a praktické ovládnutí hudby. Předposlední zásadu uvádí jako zásadu individuálního přístupu, který spočívá v ohleduplném respektování osobnosti dítěte a jeho možností, zájmů a potřeb. Je nevyhnutelnou podmínkou pro úspěšné hudebně výchovné působení u dítěte, zejména u takového, které má nižší úroveň hudebních schopností nebo má opožděný hudební vývoj. Poslední zásadou je dle něj zásada aktivity, která je spjata i se současným pojetím předškolního vzdělávání. Tato zásada je vyzdvihnuta ve všech formách – reprodukční (zpěv, hudební nástroj, tanec, hra), receptivní (poslech zpěvu a hudby) i produkční (prvotní dětská tvořivost). Přestože v době, kdy Zezula popisoval tyto zásady pro provádění hudební výchovy, bylo pojetí předškolního vzdělávání odlišné od současného, je možné je uplatňovat i v současné mateřské škole. I dnes platí výše uvedené zásady. Šmelová (2018, s. 133) uvádí dále zásadu komplexního rozvoje

osobnosti dítěte. Již bylo výše popsáno, jak se aktivity spojené s hudbou prolínají všemi pěti oblastmi v RVP PV.

2.3.5.5 Formy poslechových činností

„Nejsilnější estetický zážitek je vyvolán živým provedením hudby.“ (Zezula et al., 1987, s. 142)

Zezula (1987, s. 142) dále uvádí, že dětská aktivita při poslechu hudby je závislá na mnoha činitelích. Rozhodující roli hraje přiměřenost hudby a také způsob předvedení skladby. Nejlepším způsobem je živá hudba, při které dítě slyší zpěv nebo instrumentální hru a vidí, jak se na daný nástroj hraje. Může si tak konfrontovat akustický i vizuální vjem. Jenčková (2021, s.3) tvrdí, že poslech hudby je významná hudební činnost. Základem této činnosti je aktivní poslouchání a prožívání hudby, které je spojené s porozuměním hudebnímu sdělení. Poslech hudby tedy nelze brát pouze za pasivní vnímání hudby.

Rozdělení forem poslechových činností dle Zezuly (1987, s. 142):

- a) zpěv učitelky;
- b) zpěv dětí v dialogických formách;
- c) instrumentální hra učitelky;
- d) instrumentální hra profesionálního interpreta (učitel LŠU apod.), spojená s besedou např. o nástroji;
- e) vokální a instrumentální koncert pro děti;
- f) slavností příležitosti (oslavy) a besídky s literárně hudebním programem.

2.3.6 Práce s poslechem skladbou

Pro děti by měl být poslech hudby hudebním i emocionálním zážitkem, také prostředkem k poznávání hudby a ke zkvalitňování estetického vnímání. Způsob poslechu záleží na tom, pro který úkol jsme skladbu vybrali. Některé skladby jsou pouze doplňující nebo navozující různé hudební činnosti. Jiné tvoří jádro hudebně výchovné činnosti. U takové aktivity, která má být jádrem činnosti, vždy najdeme během motivace moment, který je obsahem či výrazem dětem známý. Děti budeme orientovat na prvky, které znají a mají je ve skladbě poznat. Děti upozorníme také na název skladby, na druh a funkční zaměření – zda je to například ukolébavka, tanec apod. „Přednes skladby (živý

i reprodukováný) má být technicky i výrazově kvalitní, což jen podtrhuje nutnost důkladné přípravy učitelky.“ (Zezula et al., 1987, s. 143)

„Aktivní úloha učitelky netkví v tom, že vybírá podle stanovených úkolů nezbytná díla. Aktivně rozvíjí vnímání dětí a upozorňuje je na obsah hudebních skladeb. Výsledkem takové práce je, že se děti naučí milovat hudbu a cítit potřebu ji poslouchat.“ (Vetlugina, 1955, s. 76) Dále podle Vetluginové spočívá význam poslechu hudby také v tom, že se jím vychovává hudební vnímání a vkus dítěte. (Vetlugina, 1955, s. 76)

Pro poslechové činnosti je také důležitý výběr skladby. Výběru hudebního učiva se více věnoval Cmíral (1958, s. 122), kterým se do jisté míry můžeme řídit i dnes. Dle něj je při výběru třeba dbát na věk a duševní vývoj dítěte, na množství činností, kterých nemá být mnoho, ani málo. Dále je důležité uspořádat si výuku tak, aby učební proces trval co nejkratší dobu. Pokud má být výběr prospěšný ve větším počtu dětí, je potřeba výběr i úpravu ověřit na případech z praxe.

Vetlugina (1955, s. 77) uvádí úkoly učitelky při poslechových činnostech, které můžeme využít i v našem současném předškolním vzdělávání:

1. Naučit děti milovat hudbu, citově na ni reagovat a nezůstávat k ní nevšímavými.
2. Naučit se chápat obsah hudby a rozlišovat charakter skladeb.
3. Seznámit děti s nejlepšími a dostupnými vzory klasických hudebních skladeb, lidových písní s rozdílným obsahem a charakterem.

2.3.7 Metodický postup při poslechu skladeb ve škole

Jenčková se ve své knize (2021) zabývá metodickým postupem při poslechu skladeb v předškolním a mladším školním věku. Autorka tvrdí, že metodický postup řízeného poslechu pedagogem představuje progresivní řadu hudebních situací, které jsou zaměřené na poslech klavírních miniatur nebo drobné charakteristické skladby. „Optimální pořadí navazujících poslechových hudebních situací je: 1. emočně laděná motivace poslechu, 2. poslech klavírní miniatury či charakteristické skladby, 3. vedení asociačního rozhovoru s dětmi o emocích a obsahu hudebního sdělení, 4. poznávání prostředků hudební řeči a chápání jejich významu, 5. ověření hudebních poznatků z poslechu souborem hudebních a dalších múzických činností.“ (Jenčková, 2021, s. 5)

2.3.7.1 Motivace

Podle Sedláka (1974, s. 63) se formuje primární hudební motivace již v brzkém věku dítěte, a to již v prvních měsících života. Motivace vzniká z vnitřní stimulace, spontánního a impulsivního stavu napětí, které je spojené s vrozenou motivační dispozicí k pohybu, k orientačním reakcím, z potřeby hravé činnosti a také z touhy po pěveckém projevu. „Raná motivace k hudebním projevům dozrává ze všech estetických činností nejdříve, protože hudba je nejhluběji zakotvena v lidské přirozenosti, v lidském základu.“ Motivací k hudebním aktivitám se také zabývá Zezula (1987, s. 42), který tvrdí, že motivace je nutnou podmínkou pro hudební činnost. Vzhledem k tomu, že hudební činnosti patří k počátečním bezprostředním projevům člověka, utváří se časná motivace ze spontánní touhy po hlasovém a současně pohybovém vyjádření.

Jenčková (2021, s. 5) uvádí, že motivace před samotným poslechem hudebního díla je důležitá nejen pro probuzení zájmu dítěte o poslech hudby, ale iniciuje hlavně emocionalitu dětského posluchače. Motivujeme nejčastěji slovním projevem, vyprávěním, přednesem verše či rozhovorem s dětmi k tématu. Motivaci též můžeme doplnit o obraz nebo využít rekvizity. Pokud to lze, je vhodné ve skladbě najít momenty, které lze spojit se zážitky, které jsou dětem známé. Součástí motivace by také mělo být uvedení názvu skladby, ale u předškolních dětí je vhodné využití jejich obrazotvornosti a fantazie ve spojení s uhádnutím názvu skladby. Předem je dobré vymezit tematický okruh.

2.3.7.2 Poslech skladby

Jak uvádí Jenčková (2021, s. 6), tak poslouchaná skladba by neměla být příliš dlouhá, aby se na ni mohly děti soustředit a vnímat ji. Pozornost při poslechu rozvíjí zájem o hudební jev, na něj byly upozorněny v předcházející motivaci. Je však důležité poslech skladby opakovat. Dále by měly být úkoly po prvním poslechu zaměřené na sledování nálady skladby, charakteru skladby, funkčního typu nebo jejího programu. Po opakovaném poslechu může následovat elementární analýza skladby, je vhodné i několikrát opakovat část, kde se právě sledovaný hudební jev vyskytuje.

2.3.7.3 Asociační rozhovor o náladě skladby a emocích dětí

V následujícím rozhovoru, který by měl nastat neprodleně po poslechu, zjistíme, zda děti zachytily náladu a charakter skladby. Děti nenásilně vedeme k přemýšlení nad hudbou

a k vyjádření porozumění hudebních prostředků skrze asociaci se známými situacemi ze života a dětskými zkušenostmi. „Užitečné jsou například otázky k zamýšlení: *Kdyby tato hudba byla počasím, jaké by bylo?* Dále též: *Kdyby skladbička byla zvířetem, pohádkovou postavou, hračkou, strojem ...* aj. Tato dílčí situace intenzivně rozvíjí hudební myšlení dětí a schopnost porozumět obsahu hudebního sdělení.“ Formulace otázek jsou velmi důležité, jelikož podněcují dětské posluchače k vyjádření pocitů. (Jenčková, 2021, s. 6)

2.3.7.4 Analýza prostředků hudební řeči

„Obsah této důležité poslechové situace lze výstižně vyjádřit otázkou: *Jak to hudba dokázala říci?*“ (Jenčková, 2021, s. 7) Dle autorky je v této části důležité postupné pronikání do hudební řeči. Zde se můžeme opřít o dosavadní hudební zkušenosti a poznatky dětí a dále pokračujeme v otázkách, kterými děti vedeme ke správnému výběru z kontrastní nabídky hudebních pojmů, které by měly být paralelním vyjádřením předchozí asociace.

Jak dále Jenčková (2021, s. 7) uvádí, děti zde již sledují různé tempo, dynamiku, výšky tónů i charakter melodie. Můžou si zde všimnout barev hudebních nástrojů, poznávat různé způsoby interpretace jako je sólový zpěv, sbor, sólový nástroj, orchestr atp. K této elementární analýze také patří rovněž poznávání typů hudby jako jsou například ukolébavky, pochod, taneční hudba atd. Sedlák (Sedlák & Váňová, 2013, s. 363) uvádí, že výzkumy K. G. Dolgina, E. H. Andelsova, J. G. Cunninghama, R. S. Sterlinga a dalších ukázaly, že již dítě od čtyř let je většinou schopno rozlišit vnímané elementární hudební emoce jako je veselý, smutný, rozzlobený, polekaný. Dále Sedlák (1974, s. 104) tvrdí, že je důležitá i zrková podpora, kdy spojíme zvuk k odpovídajícím předmětem, který je dětem znám. Například spojování vysokých tónů s hlasem píšťalky, ptáčka, kuřátka. Děti většinou při prvních pokusech o výškovou diferenciaci označují vysoké tóny jako malé, slabé, tenké. Nízké tóny naopak jako větší, silné a tlusté. Sedlák (1974, s. 92) pak také tvrdí, že dítě šestileté by mělo zvládnout zachytit nápadné změny tempa – zrychlování a zpomalení, případně na tuto změnu reagovat i změnou rychlostí pohybu. Dále by takové dítě mělo dokázat reagovat pohybem těla na různý charakter hudby a umět vyjádřit pohybem protiklady vysoko-nízko, rychle-pomalu.

2.3.7.5 Ověření hudebních poznatků z poslechu

Poznatky z poslechu hudby si můžeme ověřit různými činnostmi, které mohou poslechu hudebního díla předcházet (jako součást motivace), provázet jej (například identifikování výrazových prostředků a jejich funkcí), nebo mohou následovat po poslechu (praktické ověření a upevnění elementárních poznatků). Předškolním dětem přednostně slouží k ověření zjištěných hudebních poznatků při poslechu hudby všechny typy pohybových aktivit, například hra na tělo, různé druhy chůze, pantomima, taneční prostředky atd. Stěžejní je, aby děti pohyb prováděly jako pohybovou paralelu hudebních prostředků. Na rozvíjení dětské představivosti a citlivého vnímání hudby má kladný vliv využití výtvarných a dramatických prostředků, které by měly být také v paralelní návaznosti na prostředky hudební řeči. (Jenčková, 2021, s. 8)

Poslech hudby v mateřské škole by měl být propojen i s dalšími aktivitami. Toto propojení je více popsáno v RVP PV (2021, s. 30), kdy se jedná o integrované bloky, které se vážou k danému tématu, zasahují do všech vzdělávacích oblastí – do některé mohou zasahovat více, do některé méně – a mohou mít podobu tematických celků, projektů nebo programů. Toto integrované vzdělávání dítěti prohlubuje jeho poznání, obohacuje jeho praktickou zkušenost a navyšuje praktickou využitelnost toho, co se dítě naučí.

3 Cíle a metodické řešení praktické části

Hlavní cíle praktické části bakalářské práce:

1. sestavit a v praxi ověřit program činností zaměřených na umělé hudby,
2. zrealizovat aktivity v konkrétní MŠ,
3. popsat průběh aktivit a vyhodnotit je.

3.1 Vzdělávací cíle programu

1. Seznámit děti s umělé hudbou.
2. Rozvíjet pozornost a soustředění dětí při poslechových činnostech.
3. Podporovat vztah dětí k hudbě.
4. Seznámit děti s hudebními nástroji.
5. Rozvíjet v dětech zájem a touhu po hudbě.
6. Rozvíjet porozumění charakteru hudby.

3.2 Charakteristika programu a jeho realizace

Program se skládá z aktivit, které se vždy odvíjí od dané umělé skladby. Jedná se o tematický celek, který lze využít jako týdenní/dvoutýdenní blok, nebo jeho části libovolně vložit k tématům během celého školního roku. Aktivity k jednotlivým skladbám se dají rozdělit do více dní.

Realizace praktické části bakalářské práce proběhla ve vesnické jednotřídní mateřské škole na Vysočině. Navštěvuje ji 26 dětí jejichž věkové složení je od 3 - 7let. Je zde přibližně stejně dětí v každé věkové skupině (3-4, 4-5, 5-7). V této mateřské škole pracuji třetím rokem jako učitelka. Nabídku aktivit jsem přizpůsobila dle věku dětí. Pro mladší děti jsem připravila méně náročné činnosti. Při aktivitách, kdy se děti dělí do skupinek dle věku, byly již ve třídě přítomny obě učitelky. Každá je k dispozici jedné věkové skupině.

3.3 Plán evaluace

Každý poslech hudby bude hodnocen ihned po realizaci, poté bude zpracována závěrečná evaluace, kde budou shrnuty poznatky z jednotlivých hodnocení,

zodpovězeny evaluační otázky a napsáno případné doporučení pro využívání aktivit programu v mateřské škole.

Evaluační otázky:

1. Jaký zájem projevovaly děti o poslech hudby během programu?
2. Jak vyhovovaly aktivity vzhledem k věku dětí?
3. Jak dokázaly děti zachytit charakter/náladu skladby?
4. Jak se dařilo plnit cíle, které byly stanoveny?

3.3.1 Metody evaluace

Využito bude přímé zúčastněné pozorování. Zároveň budou data získána z analýzy produktů – výtvarných prací dětí a z rozhovorů s dětmi.

4 Realizace programu aktivit

4.1 Artificiální hudba

Mým prvním cílem bylo zjistit, co děti vědí o hudbě. Pojem artificiální hudby jsem jim nijak blíže nespecifikovala, ani nevysvětlovala. Nicméně jsme nejprve započali debatu na téma hudba. Autentický dialog s dětmi ve věkově smíšeném kolektivu:

Uč.: Co je to hudba?

J: No, to je muzika. To, co slyšíme, když hraje.

Uč.: A kde ji můžeme slyšet?

A: Třeba v autě, když jedu s maminkou, tam je hudba.; E: Nebo třeba na koncertě.;

K: A taky v televizi!

Uč.: A víte, z čeho taková hudba vychází? (myšleno hudební nástroje, rádio...)

K: Z té televize!; A: Z rádia, máme ho i v tom autě.; M: Nebo taky z nás. Jako z naší pusy, když zpíváme.

Uč.: A děti víte, kdo je to hudební skladatel?

J: No ten, co napíše písničku a pošle jí do světa.

4.2 Óda na radost – Ludwig van Beethoven

Óda na radost v původním německém znění **Ode an die Freude** byla původně básní, kterou napsal Friedrich Schiller. Oslavovala přátelství mezi lidmi. Zhudebnil ji Ludwig van Beethoven v roce 1824.

- **Pomůcky:** přehrávač (mobilní telefon/reproduktor/počítač), nahrávka skladby Óda na radost, interaktivní tabule, demonstrační obrázky hudebních nástrojů (příloha č. 1), pexeso s QR kódy (příloha č. 2), mobilní telefon na načítání QR kódů, připravené notové osnovy na čtvrtkách (příloha č. 3), notové záznamy různých písní, prstové barvy, kelímky na barvy
- **Prostorová organizace:** aktivita probíhá na koberci, poté se předškolní děti přesouvají ke stolečku na výtvarnou činnost

- **Časový rozsah:** cca 30–40 minut
- **Předpokládané výstupy:** dítě dokáže ...
 - poslouchat skladbu a soustředit se na ni,
 - projevovat zájem o hudbu,
 - přiřadit zvuk hudebního nástroje k obrázku nástroje
- **Motivace:** Děti v ranním kruhu přivítal jejich kamarád kašpárek, který nás provází celým školním rokem.

Před výtvarnou činností: „Děti, když už víme, kdo je to ten hudební skladatel, tak si na něj teď zahrajeme. Co vy na to? Budete skládat písničku tak, že otisknete na notovou osnovu váš prst!“

- **Postup činnosti:** Děti si lehnou na koberci na záda, udělají si pohodlí. Já jim pustím skladbu od Ludwiga van Beethovena. Poslechneme si část zhruba od první minuty po čas cca 3:15. Poté se děti posadí do kruhu a budeme společně debatovat o tom, jak na ně skladba působila, zda byla veselá/smutná. Následně se vrátíme na začátek skladby a zeptám se dětí na tempo, které je v počátku. Postupně se tempo skladby zrychluje, to dětem zdůrazním a znova část úryvku pustím. Na skladbu navážu dotazem na děti, zda v úryvku slyšely nějaké hudební nástroje. Poté si pomocí demonstračních kartiček (příloha č. 1) představíme nástroje, které mohly v úryvku zaznít a řekneme si, že společně tyto nástroje tvoří soubor zvaný orchestr. Názvy hudebních nástrojů si s dětmi také zrytmizujeme. Tím si je děti lépe zapamatují.

Před výtvarnou činností dětem představím notovou osnovu a houslový klíč. Poté oddělím aktivitu pro předškolní děti a pro děti mladší. Předškolní děti se přesunou ke stolečkům, kde dostanou na čtvrtkách připravené notové osnovy (příloha č. 3). V kelímcích budou mít připravené prstové barvy, jimiž budou obtiskovat prst do notové osnovy. Při výtvarné činnosti dětem pustím k poslechu celou skladbu.

Mezi tím mladší děti zůstanou na koberci s kolegyní (za zataženými dveřmi) a dostanou k dispozici pexeso s QR kódy a mobilní telefon na načítání kódů.

Pexeso je sluchové, tudíž se neotáčí. Dítě si vybere QR kód, načte na telefon a poslechne si zvuk (skladba schovaná pod QR kódem je vždy Óda na radost). Poté zkusí najít stejný nástroj, který je ve videu a zkusí ho pojmenovat. Vzhledem k mladšímu věku dětí není nutné přiřazení pouze podle sluchu/zvuku nástroje. Děti se mohou na mobilním telefonu podívat na nahrávku, kde je nástroj vidět a zkusit ho vybrat z obrázků pexesa.

- **Evaluace:** Těmto aktivitám spojeným se skladbou Óda na radost předcházela ještě ranní kruh, ve kterém jsme debatovali o hudbě. Děti to velmi pozitivně naladilo a byly zvědavé, co se o hudbě dozví dál.

Pro některé děti to bylo možná poprvé, co slyšely vážnou hudbu. Zpočátku se ozývalo lehké chichotání, ale po chvíli poslechu děti ztichly a poslouchaly skladbu. Při „hodnocení“ skladby byly děti velmi pozitivní. Skladba se jim líbila, přišla jim veselá a chtěly ji pustit znova, čehož jsem využila k poslechu pomalé a zrychlující se části.

Při pokračování diskuse o tom, jaké nástroje děti ve skladbě slyšely, měly možnost se vyjádřit všichni. Nejčastěji se však ozývalo housle, trubka. Dětem jsem pak představu orchestru doplnila o video záznam, kde celý orchestr viděly. Seznámila jsem děti také s pojmem dirigent. Ptala jsem se jich, proč je ten pán k divákům zády, ale děti byly velmi bystré a reagovaly na to tím, že ten pán musí ukazovat, jak mají hrát. Poté jsem děti seznamovala prostřednictvím demonstračních obrázků s hudebními nástroji. Některé děti poznávaly, jiné viděly poprvé. Názvy nástrojů jsme si pro lepší zapamatování ještě vytleskali.

Následně jsem dětem ukázala připravené notové osnovy na výtvarnou aktivitu, přičemž jsem jim vysvětlila, co je to notová osnova, a co je to houslový klíč. Děti mě samy krásně doplnily, že když klíč odemyká dveře, tak houslový klíč asi odemyká skladbu. Před přesunem předškolních dětí ke stolečku jsem dětem ukázala, jak funguje pexeso s QR kódy, které v tento moment dostaly na koberci k dispozici mladší děti a starší se s notovými osnovami přesunuly ke stolečku. Výtvarná aktivita „na skladatele“ předškolní děti velmi zaujala. Spočívala v obtiskování prstů do notové osnovy. K dispozici jsem dětem dala různé notové záznamy, aby si lépe představily, jak noty v notové osnově leží. Během výtvarné

činnosti dětem hrála skladba Óda na radost, což u nich navodilo příjemnou náladu a atmosféru.

Po dokončení výtvarné činnosti si předškoláci dobrovolně chtěly zahrát sluchové pexeso, což pro mě bylo milé překvapení.

4.3 Pro Elišku – Ludwig van Beethoven

Skladba Pro Elišku je krátká skladba napsaná pro klavír.

- **Pomůcky:** mobil/reproduktor k poslechu skladby, nahrávka skladby Pro Elišku, keyboard/klávesy, klaviatura na čtvrtkách (příloha č. 4), prstové barvy, kelímky na barvy, štětce, Bingo (příloha č. 5), stínová hra (příloha č. 6), interaktivní tabule
- **Prostorová organizace:** Poslech skladby bude probíhat na koberci, děti u toho mohou ležet/sedět. Pohybová aktivita bude realizovaná taktéž na koberci, nejlépe před interaktivní tabulí. Při hře Bingo můžeme sedět na koberci, nebo hrát u stolečku.
- **Časový rozsah:** cca 40 minut
- **Předpokládané výstupy:** dítě dokáže ...
 - soustředit se na poslech skladby,
 - pojmenovat známé hudební nástroje,
 - koordinovat pohyb (napodobit tanec) a sladit tanec s hudbou.
- **Motivace:** Po ranním přivítání řeknu dětem, ať si udělají pohodlí na koberci. Poté pustím skladbu Pro Elišku. Po poslechu s dětmi rozvinu debatu, která pro ně bude motivující na další aktivity. Využiji věty jako například: „Proč myslíte, že Beethoven napsal tak krásnou skladbu a pojmenoval ji Pro Elišku?; Chtěly byste si také zkusit hrát na klavír/piano, jako velký skladatel?; Co kdybychom tu hru na piano vyzkoušeli a poté si vytvoříme dokonce obrázek, jak hrajeme na piano? Atd.“

- **Postup činnosti:** Dětem v kroužku pustím skladbu Pro Elišku. Po poslechu začneme debatovat o tom, jakou náladu podle nich skladba měla, zda byla veselá, smutná, jak by se taková skladba mohla jmenovat. Po odhalení názvu skladby s dětmi dále budeme hovořit, proč se skladba jmenuje Pro Elišku. Následně dětem pustím skladbu i s videozáznamem. Děti už mohou zkusit pojmenovat viděné a slyšené nástroje.

Jako další aktivitu zvolím pohybovou aktivitu, která bude nápodobou baletu. Poté si pustíme znovu začátek skladby a budeme se soustředit na zvuk klavíru. Zeptám se dětí, zda by chtěly také zkusit takto zahrát na piano. Děti, které budou mít zájem, nechám zahrát na školkové klávesy. Tuto aktivitu, hraní na klávesy, nabídnu dětem i po řízené činnosti, jako činnost dobrovolnou. Dětem pustím videozáznam baletky, která tančí na skladbu Pro Elišku. Děti mohou dobrovolně napodobovat její tanec.

Výtvarná aktivita se bude odvíjet od klavírní části skladby. Aktivita by měla navazovat na předchozí hru na klávesy. Výtvarná činnost obsahuje předtištěnou klaviaturu, na kterou děti obtisknou své ruce. Předškolní a děti ve věku 4-5 si budou natírat ruce barvou samy, přičemž si nejprve natrou jednu, obtisknou, dojdou umýt a následně totéž s druhou rukou. Menším dětem s natíráním barvy pomůžu. Při výtvarné činnosti, která nezabere tolik času, dětem pustím skladbu Pro Elišku.

Další aktivitou je hra Bingo. Jedná se o sluchovou formu Binga, kdy děti budou po sluchu poznávat přehrávaný nástroj a následně si jej škrtat v tabulce.

Vzhledem k věku dětí jim pomůžu a poradím, pokud nástroj nepoznají. Znalost hudebních nástrojů a jejich názvů dále s dětmi můžeme procvičit pomocí „stínování“ – přiřazování nástrojů k jejich stínům.

- **Evaluace:** Dětem jsem skladbu pustila bez jakýchkoliv informací o tom, co jdeme poslouchat. Už během poslechu skladby jsem pozorovala děti, jak se usmívají a bylo patrné, že se jim skladba velmi líbí. Po poslechu úryvku jsem se děti zeptala, zda se jim tato skladba líbila. Všechny děti pokřikovaly, že se jim líbila moc. Když jsem se zeptala, zda tuto skladbu už někdo někdy slyšel, ozval se chlapeček M., že ji zná, protože maminka jí hraje doma na klavír. Tak jsem se ho zeptala, zda náhodou neví, jak se tato skladba jmenuje a odpověď mě velmi překvapila: „Eliška“. To pro mě byl velmi pozitivní poznatek, že alespoň někteří rodiče doma dětem artificiální skladby přibližují. Když jsem se dětí ptala, proč si myslí, že se skladba jmenuje Pro Elišku, nikdo mi nebyl schopný odpovědět do momentu, než jsem navázala další otázkou, jestli to třeba nemůže být z lásky. Pak už děti rozvedly samy konverzaci, že ano, že určitě to může být z lásky. Že se z lásky píšou písničky i básničky.

Během opakovaného poslechu skladby i s video nahrávkou orchestru jsem skladbu zastavovala a ptala se dětí, zda ví, jak se nástroje na videu jmenují. Děti znaly odpověď u většiny nástrojů.

Při pohybové aktivitě, kdy děti napodobovaly baletní tanečnici, se z počátku trochu ostýchaly. Bylo zřejmé, že se s baletem některé děti ještě nesetkaly, avšak po pár okamžicích se daly do pohybu téměř všechny děti a náramně si to užívaly.

Když jsem dětem opakovaně přehrála začátek skladby, kde je velmi důkladně slyšet klavír a zeptala jsem se, zda by si takto chtěly také zahrát, ozvalo se veliké nadšení. Všechny děti si to chtěly hned vyzkoušet, a tak jsem jim dala k dispozici školkové klávesy, na které si každé dítě zahrálo. Tato činnost předcházela výtvarné aktivitě, kterou jsem podobným způsobem motivovala, že si zahrajeme na klavírní virtuózy a uděláme si obrázek, jak hrají naše ruce na piano. Dětem se to líbilo, mají rády malování a obtiskování rukou. Pro předškolní a starší děti bylo trochu obtížnější si levou rukou natřít barvu na pravou (ve třídě nemám žádného leváka). Avšak všechny děti to s případnou dopomocí zvládly. Bylo to pro ně něco nového.

Při hře Bingo jsem zjistila, že některé děti mají větší problém poznat nástroj po sluchu. Po přehrání zvuku jsem jim tedy ukázala i obrázek nástroje, který jsme společně pojmenovali a děti tak lépe věděly, co si mají zaškrtnout. Některé děti to však zvládaly bez problému a obrázky vidět nepotřebovaly.

Aktivita se stíny hudebních nástrojů se velmi líbila nejmladším dětem. Byla pro ně atraktivní i z důvodu toho, že obrázky přilepovaly na suchý zip. Starší děti si tuto aktivitu vyzkoušely, ale byla pro ně již příliš snadná.

4.4 Labutí jezero – Petr Iljič Čajkovskij

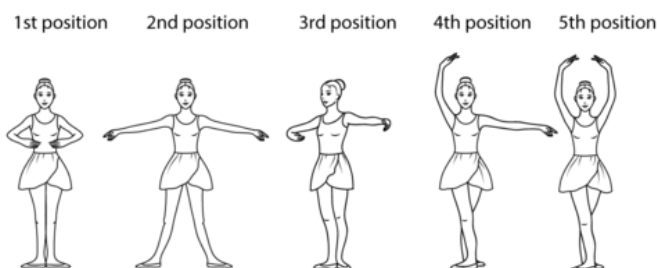
Labutí jezero je jeden ze světově nejznámějších baletů, který napsal P. I. Čajkovskij. Je to balet, který se skládá ze čtyř aktů. Pro poslech využijí nahrávku Klasika před školou – Pohádka o královně labutí.

- **Pomůcky:** nahrávka Klasika před školou č. 14 – Pohádka o královně labutí, reproduktor/jiný přehrávač, šátky, sukýnky, interaktivní tabuli na přehrání videozáznamu baletu, pracovní list přepisování slov (příloha č. 7), proužky bílého papíru, předpřipravená labuť (příloha č. 8), lepidla, logo chvílka (příloha č. 9)
- **Prostorová organizace:** Poslech nahrávky Klasika před školou a pohybové aktivity spojené s poslechem proběhnou na koberci. Pracovní list a výtvarnou aktivitu děti vykonají u stolečků.
- **Časový rozsah:** poslech nahrávky Pohádka o královně labutí cca 15 minut; taneční improvizace dle zájmu dětí cca 5 minut; pracovní list + výtvarná aktivita cca 10-15 minut
- **Předpokládané výstupy:** dítě dokáže ...
 - sladit pohyb s rytmem hudby,
 - tleskat do rytmu skladby,
 - kooperovat s ostatními dětmi při skupinové aktivitě,
 - soustředěně poslouchat nahrávku Labutího jezera spojenou s mluveným slovem.

- **Motivace:** Samotnému poslechu bude předcházet debatování s dětmi, při kterém si objasníme pojmy opera vs balet. Na tento rozhovor navážu otázkami typu: „Už jste někdy slyšely nějakou operu?; Viděly jste někdy balet? Chtěly byste se na balet třeba podívat, nebo si ho dokonce vyzkoušet?“ atd. Děti tímto namotivuji na následující poslech nahrávky Klasika před školou.

Pro motivaci na pracovní list pro předškoláky zvolím fráze typu: „Děti, víte, z jakých písmenek se skládá slovo labuť? Na které písmenko toto slovo začíná? Co kdybychom se ho naučili psát?“. Před výtvarnou aktivitou volím motivaci opět slovní, dětem ukážu předpřipravené labutě a ptám se, co těm labutím chybí. Jsou to křídla/peříčka, která společně ve skupinkách dolepí.

- **Postup činnosti:** K seznámení dětí se skladbou Labutí jezero volím poslech spojený s mluveným slovem v nahrávce Klasika před školou. V této nahrávce je popsán děj skladby a děti jsou do něj aktivně zapojeny. Na počátku poslechu sedíme s dětmi v kroužku. Poté si děti, dle vlastní volby, berou šátky a začínají tancovat jako na bále, dle instrukcí na nahrávce. Další činností během poslechu nahrávky je tleskání do rytmu a následně se děti točí dokola. Celý poslech je provázen častou imaginací, že jsme například na zámku, nebo vidíme labutě, princeznu atp. Po poslechu nahrávky dětem pustím ještě videonahrávku s baletem, který následně děti napodobují v sukýnkách. Společně si také vyzkoušíme 5 pozic z baletu.



Zdroj: <https://kindredinspiration.com/2019/08/29/tot-school-swan-lake-ballet-learning-activities/>

Další navazující činností je logo chvílka, při které si procvičíme mimické svalstvo. Tyto cviky jsou motivované příběhem o labutích (příloha č.9).

Pro předškolní děti si připravím pracovní list, ve kterém budou přepisovat slovo LABUŤ a slovo BALET. Písmenka si nejprve společně přečteme, spojíme je ve slovo.

Poslední aktivita k této skladbě je výtvarná práce, kterou budou děti vykonávat ve skupinách. Skupiny budou vytvořeny dle věku. Děti budou slepovat proužky bílého papíru do „kapek“, které poté přilepí, na předem připravený papír se siluetou labutě, jako peříčka.

- **Evaluace:** Před touto aktivitou jsem se dětí ptala, zda ví, co je to opera. Velmi mě překvapila jedna holčička, která jediná dokázala odpovědět, že je to „takový divadlo, kde zpívají a hraje k tomu orchestr“. Poté jsme si s dětmi vyzkoušeli, jak zpívají operní pěvci. Bylo to pro ně něco naprosto nového a velmi vtipného. Následně jsem využila k poslechu skladby Labutí jezero nahrávku ze souboru Klasika před školou. Nahrávka byla pro děti velmi zajímavá a bedlivě ji poslouchaly po celou dobu. Překvapením pro mě bylo, že i během rušnějších částí děti stále vnímaly mluvené slovo, které je vracelo zpět do děje. Nedělalo jim problém si po „tanci na bále“ zpět sednout a dále poslouchat příběh. Do některých momentů jsem lehce zasáhla, jako například když vypravěč řekl, aby děti zkusily tleskat do rytmu. Nejprve jsme tleskali společně, poté jsme tleskali dvěma prsty do dlaně druhé ruky. Děti perfektně držely rytmus. Velmi atraktivní pro ně bylo také zapojení šátků k tanci.

Následovalo zhlédnutí videozáznamu z baletního představení, které děti doslova sledovaly s otevřenou pusou. Bylo zřejmé, že také představení většina z nich ještě neviděla. Po zhlédnutí jsem dala dětem možnost si vyzkoušet baletní choreografii složenou z pěti pozic, kterou se zájmem vyzkoušeli i chlapci. Avšak vyzkoušení nápodoby baletu se chtěl účastnit jen jeden chlapec, kterému nevadilo si vzít sukénku a společně s děvčaty si zatančit. Po této rušné pohybové části jsem zvolila činnost klidnější – logo chvílka, při které jsem děti motivovala k artikulačním cvikům povídáním o labuti a děti si tak mohly lépe představit požadovaný pohyb mimických svalů.

Jako další aktivitu k této skladbě jsem pro předškolní děti připravila pracovní list, jehož cílem bylo, aby si děti přiblížily určitá písmena a přepsaly je do okének pod vzorem. Nejprve jsme všechna písmenka společně přečetli a pak začaly děti přepisovat. Nikomu to nedělalo žádné větší obtíže a po přepsání si vybarvily i obrázky, které byly součástí pracovního listu pro lepší představivost.

Další doplňující aktivitu jsem zvolila skupinovou výtvarnou práci, kdy děti spolupracovaly ve skupinkách s věkově podobně starými dětmi. Cílem bylo, aby se děti společně domlouvaly, půjčovaly si lepidlo a podávaly si vzájemně proužky papíru. Proužky papíru děti slepily do tvaru kapky a ty pak nalepily na připravenou siluetu labutě, jako peří. Spolupráci hodnotím jako velmi pozitivní, nedošlo k žádnému nedorozumění a děti se mezi sebou pěkně domlouvaly.

4.5 Čury mury fuk – Antonín Dvořák

Árie Čury mury fuk je součástí romantické pohádkové opery Rusalka. Opera Rusalka je brána jako klenot české opery.

- **Pomůcky:** přehrávač (rádio/reproduktor), nahrávka úryvku z opery Rusalka, interaktivní tabule, noty na úryvek árie Ježibaby, keyboard/piano, sušené kopřivy, konvici na čaj, med, hmoždíř
- **Prostorová organizace:** Aktivity spojené s touto skladbou budou probíhat na koberci a u piana. Na zhlédnutí části opery si děti sednou před interaktivní tabuli.
- **Časový rozsah:** 15-20 minut
- **Předpokládané výstupy:** dítě dokáže ...
 - snažit se porozumět opernímu zpěvu,
 - soustředěně poslouchat skladbu,
 - dokázat napodobit operní zpěv při zpěvu úryvku.
- **Motivace:** Děti se zeptám, zda někdy slyšely zpívat ježibabu/čarodějnici. Poté jim povím, že tahle ježibaba pomohla Rusalce získat lidskou podobu, avšak na úkor toho ztratila svůj hlas. Děti pobídnu, zda by chtěly slyšet, jaké zaklínadlo ježibaba použila.
- **Postup činnosti:** Nejprve si s dětmi zopakujeme, co je to opera. Poté dětem pouze pustím árii Ježibaby z Rusalky, přičemž jim řeknu, ať se pozorně soustředí na to, co se tam zpívá. Úryvek budu zastavovat, abychom si s dětmi řekli, co se tam doopravdy zpívá a čemu rozuměly. Následně si pustíme skladbu s videozáznamem, aby se děti podívaly na Ježibabu a to, jak vaří lektvar pro Rusalku.

Poté se zaměříme u piana na nácvik úryvku z této árie, přičemž zkusíme nejprve zpívat text normálním přirozeným hlasem. Pak s dětmi vyzkoušíme operní zpěv, jako Ježibaba.

ČURY MURY FUK Antonín Dvořák
Árie Ježibaby z opery Rusalka



Tajemně *Fine* *D.C.*

Ču-ry mu-ry fuk, kap-ka kr-ve dra-čí, de-set ka-pek žlu-čí,
 te-plé sr-dce pta-čí, už to z ko-tle hu-čí.

Zdroj: JENČKOVÁ, Eva. Hudba a pohyb ve škole. Hradec Králové: Orlice, 2002. ISBN 80-903115-7-1

Navazující činností bude vaření našeho vlastního lektvaru z kopřiv. Kopřivy děti nejprve v hmoždíři lehce pomačkají a rozdrtí, poté je dáme do sítka a na bezpečném místě je zaleji horkou vodou v konvi na čaj. S dětmi si budeme povídat o tom, že vaříme lektvar na naše zdraví.

- **Evaluace:** Poslech opery jsem považovala za velmi obtížný pro mladší děti. Což se mi i trochu potvrdilo, avšak předškolní děti převážně rozuměly zpěvu ježibaby. Velmi se jim líbilo zpívat Čury mury fuk, přišlo jim to zábavné a vtipné.

Dětí jsem se po poslechu skladby, pouze audio, ptala, zda někdy viděly, jak se hraje opera. Několik dětí odpovědělo, že v televizi to viděly. Pro velký zájem jsem dětem pustila árii Ježibaby, aby si lépe dokázaly operu představit. K mému překvapení na videozáznam děti koukaly velmi zaujatě.

Text úryvku jsme několikrát zopakovaly, poté jsem ho dětem předzpívala a hráli jsme hru „na ozvěnu“. Přičemž po mě děti opakovaly, než si text zapamatovaly. Poté jsme s pianem vyzkoušeli zpěv úryvku. Nejprve jsme zpívali jen normálním zpěvem. To dětem šlo velmi dobře. Pak jsme zkusili napodobit operní zpěv, to už pro některé bylo trochu obtížné, ale děti se opravdu velmi snažily. Vzhledem k tomu, že pro ně byl text skladby velmi zajímavý a vtipný, zpívaly si tento úryvek ještě celé dopoledne.

Následující aktivita byla uvařit si vlastní lektvar z kopřiv. Děti se postupně střídaly u hmoždíře, ve kterém jsme nadrtili sušené kopřivy. Čaj z nadrcených kopřiv jsem

připravila s horkou vodou v bezpečné vzdálenosti od dětí, aby nedošlo k popálení. Po vystydnutí čaje jsme jej společně dochutili medem a děti si samostatně nalily. Byly velmi nadšené, jaký dobrý zelený lektvar jsme to uvařili. Aktivita vaření čaje pro ně byla něco nového a velmi zajímavého.

4.6 Listopad – Petr Iljič Čajkovskij

Skladba Listopad je součástí souboru skladeb pro sólový klavír. V tomto souboru se nachází 12 skladeb, jedna pro každý měsíc v roce.

- **Pomůcky:** přehrávač medií, nahrávka skladby, šátky, padák, symboly (příloha č. 9), relaxační zvuky větru
- **Prostorová organizace:** Aktivity k této skladbě budou probíhat na koberci.
- **Časový rozsah:** cca 15 minut
- **Předpokládané výstupy:** dítě dokáže ...
 - soustředěně poslouchat skladbu,
 - chápat význam symbolů a napodobit dle nich jednoduchý pohyb.
- **Motivace:** Jako motivaci použiji relaxaci, kterou začneme. Relaxace bude probíhat v leže. Dětem pustím zvuky větru. Poslech nijak nekomentuji, nezasahuji. Po cca 2 minutách řeknu dětem, ať se posadí a zeptám se jich, co jsme to poslouchali. Postupně se dopracujeme k tomu, že to byl vítr, který může shodit třeba list ze stromu, a že si pustíme skladbu, která přesně takový poletující lístek znázorňuje.
- **Postup činnosti:** Nejprve dětem pustím zvuky větru. Můžu pustit zvuk slabého větru, vichřice. Poté s dětmi budeme debatovat, co to bylo za zvuky. Když se dostaneme k tomu, že to byl vítr, dám jim každému šátek, se kterým si malými pohyby budeme znázorňovat slabý větřík, který pomalu nabírá na intenzitě a zesiluje. Velký vichr znázorníme točivými pohyby šátku.

Následně si děti uchopí šátek za jeden cíp a provedeme dechové cvičení, při kterém budeme dodržovat správné sezení, rovná záda a nádech nosem. Do šátku

foukáme zpočátku slabě, jako malý vítr, postupně zesilujeme výdech, aby šátek pořádně vlál, jako ve větru.

Po dechovém cvičení si doprostřed našeho kroužku dáme padák, kterého se každé dítě chytne. U této aktivity mohou děti sedět, nebo stát. Pustíme si k tomu zvuky větru a padákem pomalu pohybujeme za zvuků, které zesilují a s tím zrychlujeme i pohyby padáku. Pro lepší prožitek se děti vystřídají pod padákem, kde si lehnou a ostatní jim udělají pořádný větřík.

Poté přejdeme k samotnému poslechu skladby Listopad, při které si děti zavřou oči a představují si, jak lísteček létá za větru. Po poslechu dětem představím symboly z přílohy a vyzkoušíme si pohyb šátku dle těchto symbolů. Převážně budu dětem pomáhat slovními instrukcemi. Po vyzkoušení pohybů bez hudby, si k této aktivitě pustíme opětovně skladbu a snažíme se pohybovat šátkem dle symbolů na hudbu.

- **Evaluace:** Před poslechem skladby jsem zařadila nejprve relaxaci, při které jsem dětem pustila zvuky větru. Pustila jsem nejprve slabý větřík a poté silnou vichřici. Po poslechu jsem se dětí ptala, zda ví, co jsme to poslouchali. Děti říkaly nápady jako například: šumění moře, tornádo, let stíhaček atd. Navedla jsem je k tomu, že to bylo možná nějaké počasí a že nápad, že to bylo tornádo, byl docela blízko. Od toho už se děti dokázaly odpíchnout a po opakovaném poslechu zvuků už poznaly, že se jedná o vítr.

Dětem jsem následně dala k dispozici barevné šátky, každý si vybral ten svůj a za mých slovních instrukcí jsme začaly na zvuky větru se šátky pohybovat. Nejprve s nimi hýbal malý vítr, ale ten postupně zesiloval, až přešel do vichřice, která točila s šátky dokola. Po uklidnění vichřice jsme přešli k dechovému cvičení, kdy jsem dbala na správné sezení dětí a na nádech nosem. Dechové cvičení bylo opět motivované větrem, který postupně zesiloval a děti tak foukaly do šátku, který si za jeden cíp držely před obličejem.

Po vyndání padáku už děti trochu tušily, co je čeká. Byly nadšené, jelikož padák a hry s ním milují snad všechny děti. Opět za zvuků větru jsme s padákem společně pohybovali a dělali jsme si malý vítr i vichřici. Děti se také vystřídaly pod

padákem, kde si lehly, udělaly si pohodlí a my ostatní jsme je ovívaly padákem, jako když na ně fouká slabý i silnější vítr.

Následoval už jen samotný poslech skladby Listopad, před kterou jsem děti inspirovala, že si mohou se zavřenýma očima představovat, jak někde poletuje malý krásný lísteček, se kterým si vítr hraje. Po poslechu jsme se opět vrátili k šátkům, přičemž jsem dětem ukázala symboly, které zkusíme napodobit. Symboly jsem jim vysvětlila a nejprve jsem sama ukázala, jak budeme šátky pohybovat. To jsme si postupně společně zkoušeli. Děti jsem vedla slovními instrukcemi a ony nápodobou opakovaly mé pohyby s šátkem. Malým dětem tato aktivita dělala lehké obtíže, předškolní děti zvládaly pohyby dle instrukcí relativně dobře. Když jsme si vyzkoušeli pohyby dle symbolů bez hudby, byl čas vrátit se ke skladbě a vyzkoušet si to s hudbou. Ačkoliv to bylo pro děti dost náročné, líbilo se jim to a chtěly to zkoušet stále znova. Já jsem měla připravené symboly pro pohyb šátků na delší část skladby, avšak vzhledem k náročnosti jsme zůstaly pouze u pár počátečních symbolů, které jsme opakovaly.

4.7 The elephant – Camille Saint-Saëns

Skladba The elephant česky „Slon“ je součástí souboru skladeb s názvem Karneval zvířat.

- **Pomůcky:** hudební nahrávka skladby, přehrávač, hudební nástroje, hra „Já mám, kdo má“ (příloha č. 11), pracovní list bubínek (příloha č. 12), prázdná plastová vajíčka z Kinder vajíček, čočka/hrách, lihové fixy
- **Prostorová organizace:** Aktivity proběhnou převážně na koberci. Doplňující aktivita – výroba rumba koulí – proběhne u stolečků.
- **Časový rozsah:** cca 15-20 minut
- **Předpokládané výstupy:** dítě dokáže ...
 - pohybovat se do rytmu skladby,
 - poznat podle sluchu hudební nástroje,
 - umět se samostatně vyjádřit při hře „Já mám, kdo má“.

- **Motivace:** Nejprve dětem pustím samotnou skladbu a poté se jich ptám, co jim tato skladba připomínala. Navedu děti na to, že by nám skladba mohla znázorňovat nějaké zvíře, velké zvíře a skladbu pustím znovu, aby se o tom děti samy přesvědčily.
- **Postup činnosti:** Dětem na koberci pustím skladbu, bez dalšího komentáře. Po poslechu s nimi rozvedu debatu, o čem mohla skladba být, co si u poslechu představily. Postupně jim napovím, že se jednalo o velké zvíře. Když se dostaneme k tomu, že to byl slon, tak si na slony zkusíme zahrát. Jak asi takový slon chodí? S dětmi budeme chodit velmi pomalu a hlasitě dupat. Přidáme si k tomu chobot ze zamotaných rukou. Když už dětem tento pohyb bezpečně půjde, pustím k tomu opět skladbu a děti se budou pohybovat jako těžcí sloni do rytmu skladby. Postupně k tomu přidají i pohyb chobotu, který ztvární rukama.

Dětem dále řeknu, zda poznají, jaký nástroj by mohl hrát tuto skladbu. Po napodobování pohybu slona se nástrojům ze skladby budeme věnovat a prozradíme si, které nástroje tam ve skutečnosti znějí. My si také vezmeme nástroje, které máme ve školce, a jelikož skladba patří ke karnevalu, tak si za doprovodu našich hudebních nástrojů zazpíváme píseň, kterou se děti učily k tématu karneval.

Pro zopakování hudebních nástrojů mám připravenou hru „Já mám, kdo má“, kterou si v návaznosti na opakování názvů nástrojů společně zahrajeme. Hra spočívá v tom, že každé dítě dostane kartičku, na které je v horní části „já mám“ + obrázek a ve spodní části „kdo má“ + obrázek. Hru začíná učitelka a říká například – „já mám basu, kdo má trubku?“. Hra rozvíjí pozornost, samostatný projev dítěte a slovní zásobu. Předškolní děti poté dostanou pracovní list, na kterém si procvičí grafomotoriku zubaté čáry.

Další aktivitou navazující na tuto skladbu je výroba vlastního hudebního nástroje rumba koule. Ty si vyrobíme z plastových vajíček z Kinder vajíček. Děti si je nejprve samy pomalují lihovými fixami (aby kresba držela) a poté si je naplní dle svého uvážení hrachem nebo čočkou.

- **Evaluace:** Dětem jsem nejprve pustila bez dalšího komentování skladbu The elephant. Nechala jsem je v klidu skladbu vyslechnout a následně jsem se dětí ptala, co si při této skladbě představovaly. Některé děti mi řekly, že jim to přišlo jako pěkná skladba na taneček, jiným to zase přišlo jako jarní veselá skladbička. Děti jsem se ptala, jaké zvíře by tato skladba mohla znázorňovat. Napadl je medvěd a žirafa. Na medvěda jsem navázala, že je to sice zvíře jiné, ale také je veliké a hodně dupe. To už děti věděly, že myslím slona. Tak jsme si na takového slona zkusily zahrát – chodili jsme v kroužku a pořádně jsme dupali. To se dětem obzvláště líbilo. Pustila jsem nám k tomu skladbu a přidali jsme k chůzi sloní choboty, které se při pomalé chůzi houply v rytmu skladby.

Následně jsem se dětí zeptala, zda poznaly nějaký hudební nástroj, který v této skladbě zazněl. Děti bezpochyby poznaly piano/klavír. Následně říkaly, že tam slyší basu nebo housle. Dětem jsem tedy upřesnila, že tuto skladbu hraje opravdu klavír a s ním basa čili kontrabas.

Dále jsem se dětí zeptala, zda by si chtěly také zahrát takovou karnevalovou muziku na hudební nástroje. To samozřejmě děti chtěly. Každé dítě si tedy vybralo nástroj a začala muzika. K tématu karneval jsme si zahráli a zazpívali písničku od M. Kružíkové – Karneval, kterou se děti během tohoto tématu učily. Velmi si užily hru na nástroje a já navázala další činností – hrou „Já mám, kdo má“. Tato hra je u dětí velmi oblíbená, a i v této variantě, s motivy hudebních nástrojů, se dětem líbila a chtěly ji hrát opakovaně. Pokud mělo některé z dětí obtíže s poznáním hudebního nástroje, tak jsem jim poradila a napověděla jsem název hudebního nástroje.

Předškolní děti jako další činnost dostaly pracovní list, který rozvíjel grafomotoriku. Přesněji byl pracovní list zaměřen na zubatou čáru. Děti si nejprve obtáhly zubatou čáru na bubínku, následně obtahovaly předtištěné čáry, které byly na každém řádku slaběji vidět.

Další aktivitu k této skladbě jsem si připravila v podobě výroby hudebního nástroje, který se nám hodí na karneval – byly to rumba koule z vajíček, která si děti pokreslily dle vlastní fantazie fixy a následně procvičily špetkových úchop a jemnou motoriku, když si své rumba koule plnily čočkou. Společně jsme si pak

zazpívali ještě píseň dle volby dětí – Skákal pes – za doprovodu našich nových rumba koulí.

4.8 Zvukové knihy

- **Pomůcky:** Moje první klasická hudba – Emilie Collet, Má zvířátka v klasické hudbě – Emilie Collet, Můj malý Čajkovskij – Emilie Collet, Můj malý Beethoven – Emilie Collet, Klasická hudba – první poslech – Alexandra Columbo
- **Prostorová organizace:** knihy si děti prohlíží u stolečku, nebo na koberci
- **Časový rozsah:** dle zájmu dětí, prohlédnutí knihy s debatováním zabere cca 10-15 minut
- **Předpokládané výstupy:** dítě dokáže ...
 - soustředěně si prohlížet knihu o hudbě,
 - projevovat zájem o knihy,
 - fantazírovat, o čem by skladba z knihy mohla být, jen podle obrázků.
- **Motivace:** Děti ke zvukovým knihám většinou není třeba nijak zvlášť motivovat, avšak u knih s hudebním zaměřením je možné, že o ně děti nebudou jevit velký zájem. Proto je mohu motivovat tak, že jim knihu nabídnu a budu ji prohlížet s nimi, přičemž si můžeme vzájemně komentovat, o čem skladby jsou, nebo co vidíme na obrázcích.
- **Postup činnosti:** Tyto knihy dám dětem k dispozici během ranních her po příchodu do mateřské školy. Děti si knihy mohou vzít na koberec, nebo ke stolečku, kde si je mohou prohlížet a pouštět. Já budu s dětmi komunikovat formou rozhovoru, kdy se budu dětí ptát, o čem by to mohlo být. Tím se budu snažit je navést i na název skladeb.
- **Evaluaace:** Dětem jsem knihy nabízela při ranní činnosti, kdy bylo půjčení knihy dobrovolné. Knihu si nejprve půjčil jeden chlapec, kterému se moc líbila. Vzal si přesněji Má zvířátka v klasické hudbě. U poslechu skladeb se usmíval. Nechala jsem ho prohlédnout si celou knihu a poté jsem se ho ptala, která skladba se mu

líbila nejvíce, zda věděl, o čem by ty skladby mohly být. Během povídání s chlapcem o knize se k nám připojily další děti, pro které to najednou začalo být atraktivní a chtěly se s námi do knihy podívat. Půjčily si tedy další nabízené knihy a velmi bedlivě si knihy prohlížely a pouštěly. Ačkoliv aktivita byla výběrová, děti si vystřídaly všechny knihy a v průběhu dne si je chtěly prohlížet a pouštět znova.

4.9 Využití umělé hudby při relaxačních aktivitách

Umělé skladby se dají dobře využít pro uklidnění dětí, zejména při relaxačních aktivitách, nebo jako poslech na přípravu před poledním odpočinkem. Často se před odpočinkem používají skladby, které slouží jako ukolébavky. Jejich klidná melodie bývá určena přímo ke uklidnění myšlenek a celého těla. Touto formou můžeme nenuceně, pravidelně poskytnout dětem poslech vážné hudby. Pro poslech před poledním odpočinkem jsem volila skladby:

- Měsíční sonáta – Ludwig van Beethoven;
- Ukolébavka – Wolfgang Amadeus Mozart;
- Ukolébavka – Johannes Brahms;
- Nocturne op. 9. no. 2 – Frederic Chopin.

5 Závěrečná evaluace

- **Jaký zájem projevovaly děti o poslech hudby během programu?**

Děti překvapivě jevily o hudbu velký zájem. Nevadilo jim, že jsou to skladby neznámé, ani že se v některých nezpívá. U určitých skladeb se děti projevovaly smíchem a radostí, jiné zas prožívaly velmi vážně.

- **Jak vyhovovaly aktivity vzhledem k věku dětí?**

Aktivity byly zvoleny převážně adekvátně k věku dětí ve smíšené třídě. Při některých aktivitách jsem děti rozdělila na skupiny, za pomoci druhé učitelky, do skupin dle věku. Většinou zvláště předškolní děti, které měly aktivity jiné než děti mladšího věku. Dětem mladším byla vždy k dispozici učitelka, která jim při obtížnějších aktivitách dopomohla.

- **Jak dokázaly děti zachytit charakter/náladu skladeb?**

Po poslechu většiny skladeb jsme s dětmi formou debaty diskutovali, jaká ta skladba byla, zda byla veselá, smutná, pomalá, nebo rychlá. Předškolní děti neměly žádné obtíže s odhadnutím charakteru a nálady skladby. Pro mladší děti byly některé skladby náročnější na odhalení nálady.

- **Jak se dařily plnit cíle, které byly stanoveny?**

Cílem aktivit bylo, seznámit děti s artificiální hudbou, což je podařilo. Pro děti to bylo velmi neobvyklé, ale zároveň velmi zajímavé. Dařilo se nám rozvíjet pozornost dětí, kterou podporovala již zmíněná atraktivita činností, které byly pro děti jiné, než znají. V dětech se mi povedlo podpořit vztah k hudbě a společně jsme se učili porozumět skladbám a jejich náladám.

- **Rozhovor s dětmi** (do rozhovoru se zapojily převážně děti předškolní a děti ve věku 4-5let)

o Uč.: „Děti, co se vám nejvíce líbilo, když jsme si pouštěli tu hudbu?“

Dívka R.: „Mně se nejvíce líbily ty baletky, ty byly super!“

Chlapec J.: „Já si zas užil, když jsme dělali ty slony, jak jsme dupali.“

Dívka L.: „Mně se zase líbilo, jak jsme hráli na to piáno.“

Dívka A.: „A mně se líbilo všechno!!!“

- Uč.: „A bylo taky něco, co se vám nelíbilo?“
Dívka E.: „No mně se moc nelíbilo, to s těma šátkama.“
Uč.: „Myslíš, jak jsme s nimi hýbali podle těch symbolů?“
Dívka E.: „Jo, to mi totiž moc nešlo, tak se mi to nelíbilo.“
Chlapec Š.: „Mně se nelíbilo, když všichni hráli na ty nástroje, to byl hroznej rambajs.“
- Uč.: „A děti, co se nám, podle vás, ze všeho nejvíc povedlo?“
Chlapec M.: „Já myslím, že se nám nejvíc povedly ty labutě, jak jsme dělali.“
Dívka D.: „Joo, ty labutě byly dobrý! A taky se nám povedly ty rumba koule, s tou si doma zpívám.“

Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo využít v mateřské škole k poslechu artificiální hudbu a sestavit nabídku aktivit, které jsou zaměřené na poslech artificiální hudby. Tento cíl jsem naplnila, vytvořila jsem pestrou nabídku aktivit, které doplní poslechové činnosti v mateřské škole. Aktivity se prolínají do všech oblastí vzdělávání – obsahují pohyb, výtvarnou činnost, kooperaci s dalšími dětmi, rozvoj smyslového vnímání (zejména sluchu), dále tato nabídka dětem prohloubí znalosti v oblasti vážné hudby a skladatelů.

Teoretickou část jsem rozdělila do čtyř kapitol. První se zabývá hudbou a artificiální hudbou. Ve druhé kapitole je popsána charakteristika vývoje dítěte v oblastech vývoje představitivosti a fantazie, emocí, pozornosti a dále je zde podrobněji rozveden vývoj hudební. Ten se dále dělí do podkapitol dle věkového rozdělení. Třetí kapitola se zabývá poslechovými činnostmi v mateřské škole, které jsou zde charakterizovány. Do této kapitoly patří i vzdělávací oblasti z Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání. Čtvrtá a poslední kapitola se věnuje metodice poslechových činností, kde je rozepsána podrobněji charakteristika poslechových činností pro různé věkové skupiny dětí a následně celý metodický postup pro poslechové činnosti.

V praktické části jsem se zaměřila na konkrétní aktivity, kterými jsem u dětí podporovala zejména zájem o hudbu a soustředěný poslech skladeb. Zvolila jsem skladby, které mi přišly pro poslech nejvhodnější. Celkem jsem vytvořila nabídku aktivit k šesti artificiálním skladbám a doplňkové aktivity, jejichž náplní byly zvukové knihy s vážnou hudbou a skladby pro poslech při relaxačních aktivitách. Děti na připravené aktivity reagovaly převážně pozitivně, aktivity pro ně byly atraktivní, přínosné.

Touto vytvořenou nabídkou činností jsem naplnila cíl seznámit děti s artificiální hudbou, dále jsem rozvíjela jejich pozornost a koncentraci při poslechových činnostech. U dětí jsem podpořila celkový vztah k hudbě a seznámila jsem je s hudebními nástroji, které do té doby ještě neznaly. V dětech jsem probudila zájem o hudbu a aktivitami jsem podnítila jejich touhu po častějším poslechu hudby.

Seznam použitých zdrojů

- CMÍRAL, Adolf. *Hudební didaktika v duchu zásad Jana Amose Komenského*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1958.
- COLOMBO, Alexandra. *Klasická hudba: první poslech: objev 6 klasických melodií*. Přeložil Josef VYSKOČIL. Praha: Svojtka & Co., 2022. ISBN 978-80-256-3307-6.
- CORDIER, Séverine. *Má zvířátka v klasické hudbě*. Přeložil Lukáš VLASÁK. Zvuková knížka (Svojtka & Co.). Praha: Svojtka & Co., 2021. ISBN 978-80-256-2992-5.
- CORDIER, Séverine a COLLET, Emilie. *Moje první klasická hudba*. Přeložil Lukáš VLASÁK. Zvuková knížka (Svojtka & Co.). Praha: Svojtka & Co., 2021. ISBN 978-80-256-2866-9.
- CORDIER, Séverine. *Můj malý Beethoven*. Přeložil Sára DVOŘÁKOVÁ. Zvuková knížka (Svojtka & Co.). Praha: Svojtka & Co., 2022. ISBN 978-80-256-3295-6.
- CORDIER, Séverine. *Můj malý Čajkovskij*. Přeložil Lukáš VLASÁK. Zvuková knížka (Svojtka & Co.). Praha: Svojtka & Co., 2021. ISBN 978-80-256-2994-9.
- FRANĚK, Marek. *Hudební psychologie*. V Praze: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0965-7.
- JENČKOVÁ, Eva. *Hudba a pohyb ve škole*. Hradec Králové: Tandem, 2002, 2005, 320 s. ISBN 80-903115-7-1.
- JENČKOVÁ, Eva. *Poslech hudby ve škole*. Hudba v současné škole. Hradec Králové: Tandem, 2021. ISBN 978-80-86901-69-5.
- JURKOVIČ, Pavel. *Od výkřiku k písničce*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-7367-750-3.
- MACEK, Petr (ed.). *Slovník české hudební kultury*. Praha: Supraphon, 1997. ISBN 80-7058-462-9.
- MŠMT. (2021). *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha: MŠMT.
- SEDLÁK, František. *Hudební vývoj dítěte: analytická studie*. Comenium musicum (Supraphon). Praha: Supraphon, 1974.
- SEDLÁK, František a VÁŇOVÁ, Hana. *Hudební psychologie pro učitele*. Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2060-2.
- ŠMELOVÁ, Eva a PRÁŠILOVÁ, Michaela. *Didaktika předškolního vzdělávání*. Praha: Portál, 2018. ISBN 978-80-262-1302-4.

TEYSCHL, Otakar a BRUNECKÝ, Zdeněk. *Duševní vývoj a výchova dítěte*. 3., zčásti přeprac. vyd. Pyramida (Orbis). Praha: Orbis, 1973.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie*. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-317-2.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-308-0.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vydání druhé, doplněné a přepracované. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1.

VETLUGINA, Natal'ja Aleksejevna (ed.). *Metodika hudební výchovy v mateřské škole*. Metodické příručky. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1955.

ZEZULA, Jiří a JANOVSÁ, Olga. *Hudební výchova v mateřské škole: (metodika): učebnice pro 2. až 4. ročník studijního oboru Učitelství pro mateřské školy na středních pedagogických školách i pro praxi učitelek mateřských škol*. Učebnice pro střední školy (Státní pedagogické nakladatelství). Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987.

Elektronické zdroje:

- Óda na radost – Ludwig van Beethoven
 - Video s orchestrem: <https://www.youtube.com/watch?v=Jg3sEE18WsE>
 - Pouze zvuk: <https://www.youtube.com/watch?v=-kcOpyM9cBg>
- Pro Elišku – Ludwig van Beethoven
 - Video s baletkou: <https://www.youtube.com/watch?v=11S4H04D51g>
 - Video s orchestrem: <https://www.youtube.com/watch?v=e4d0LOuP4Uw>
- Labutí jezero – Petr Iljič Čajkovskij
 - Video s baletem: <https://www.youtube.com/watch?v=Xd2nTXsivHs>
- Čury mury fuk – Antonín Dvořák
 - Video: <https://www.youtube.com/watch?v=SvMl6-cLiwg&t=38s>
- Listopad – Petr Iljič Čajkovskij

- Skladba: <https://www.youtube.com/watch?v=yXeJWsfggFs&t=45s>
- Vít: <https://www.youtube.com/watch?v=5jIUvr6gkos>
- The elephant – Camille Saint-Saëns
 - Skladba: <https://www.youtube.com/watch?v=f1nVDoCnsNk>
- Měsíční sonáta – Ludwig van Beethoven
 - <https://www.youtube.com/watch?v=pOT1T2qSd2M>
- Ukolébavka – Wolfgang Amadeus Mozart
 - https://www.youtube.com/watch?v=vXRzq_8bJ3c
- Ukolébavka – Johannes Brahms
 - <https://www.youtube.com/watch?v=t894eGoymio>
- Nocturne op. 9. no. 2 – Frederic Chopin
 - <https://www.youtube.com/watch?v=9E6b3swbnWg>
- Přílohy byly vytvořeny v programu www.canva.com

Seznam příloh

Příloha č. 1: Demonstrační obrázky hudebních nástrojů

Příloha č. 2: Sluchové pexeso

Příloha č. 3: Notová osnova k výtvarné činnosti

Příloha č. 4: Klaviatura k výtvarné činnosti

Příloha č. 5: Hra bingo

Příloha č. 6: Stínová hra

Příloha č. 7: Pracovní list – přepis slov

Příloha č. 8: Labuť ke společné práci

Příloha č. 9: Logo chvilka motivovaná labutím příběhem

Příloha č. 10: Symboly ke skladbě Listopad

Příloha č. 11: Hra Já mám, kdo má?

Příloha č. 12: Grafomotorický list – bubínek

Fotografické přílohy

Příloha č. 13: Óda na radost

Příloha č. 14: Pro Elišku

Příloha č. 15: Labutí jezero

Příloha č. 16: Listopad

Příloha č. 17: The elephant

Příloha č. 18: Zvukové knihy





TRUBKA



FAGOT



PIANO



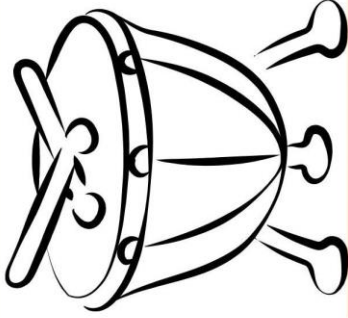
PIKOLA



VELKÝ BUBEN



BASA



TYMPÁN/KOTEL



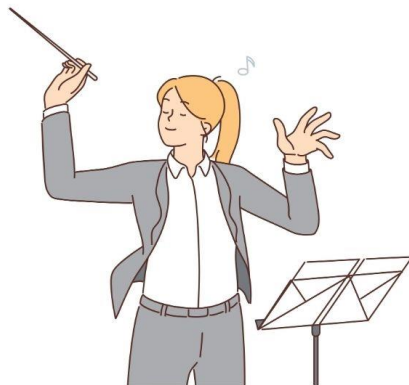
LESNÍ ROH



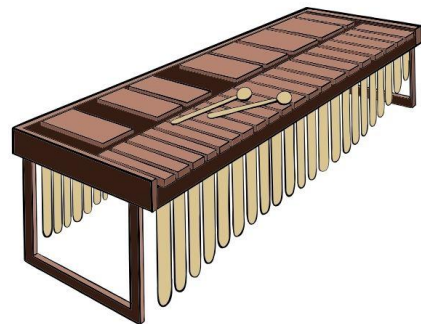
VIOLONCELLO



TRIANGL














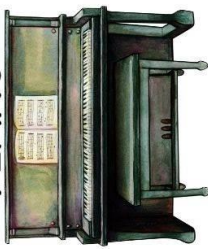








DIRIGENT

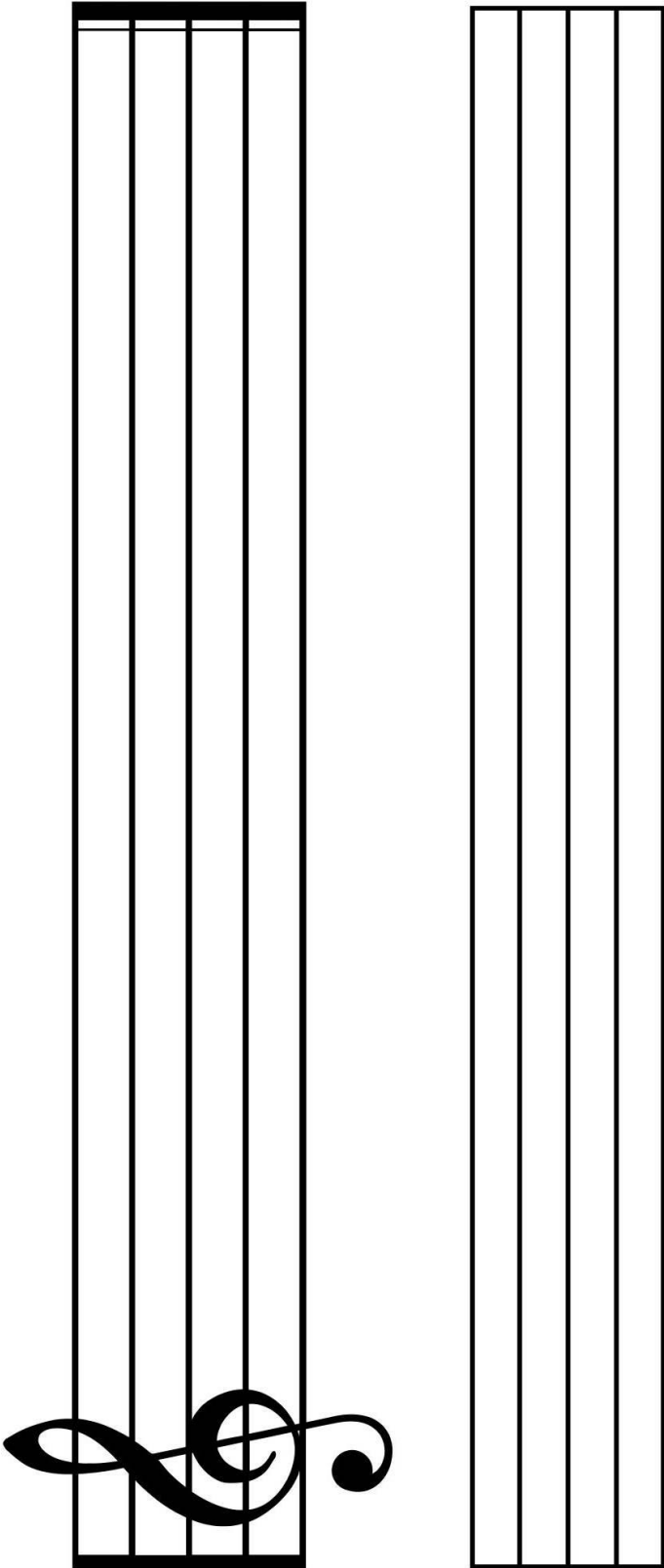


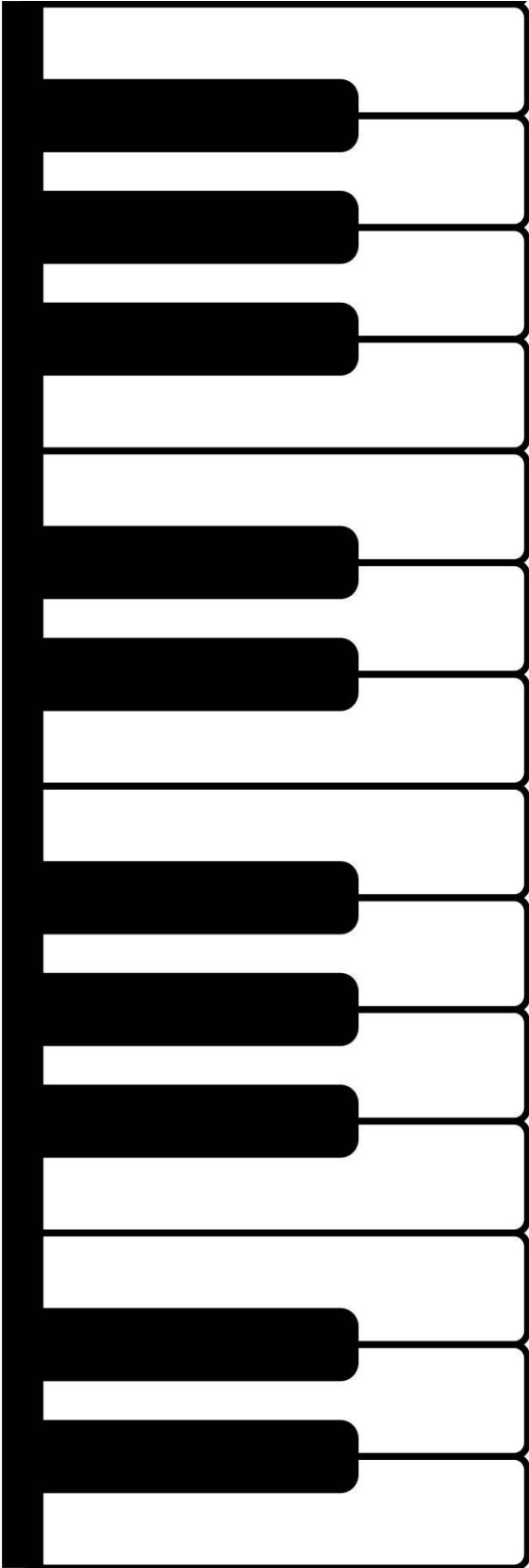
MARIMBA
(ZVONKOHRA)

PEXESO - ÓDA NA RADOST






HOUSLE 		FAGOT 	
	HOBOT 		TRUBKA 
PŘÍČNÁ  FLÉTNÁ		POZOUN  (TROMBON)	
	PIANO 		PIKOLA 
BASA 		KLARINET 	

Příloha č. 3














Bingo

hudební nástroje

Bingo







hudební nástroje

Bingo

hudební nástroje

Bingo

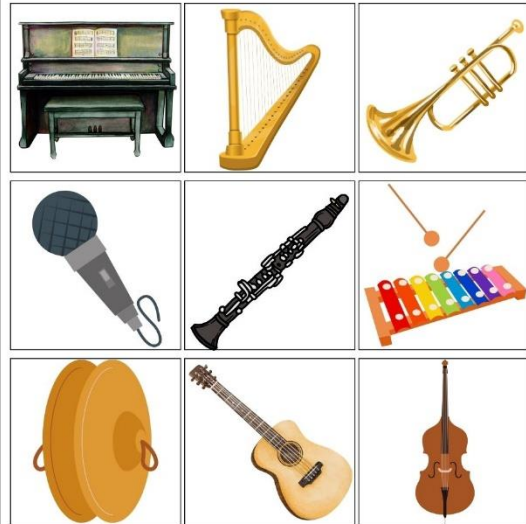
hudební nástroje

Bingo



hudební nástroje

Bingo



hudební nástroje

Bingo



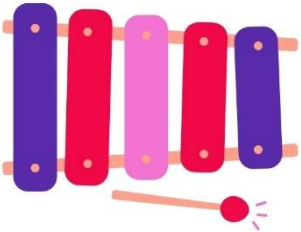
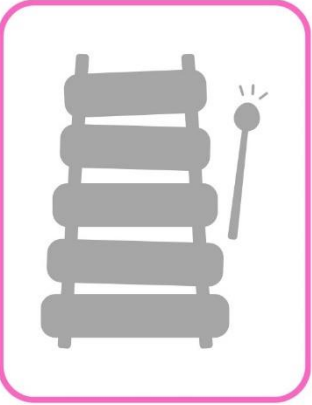
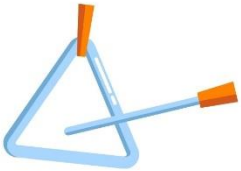
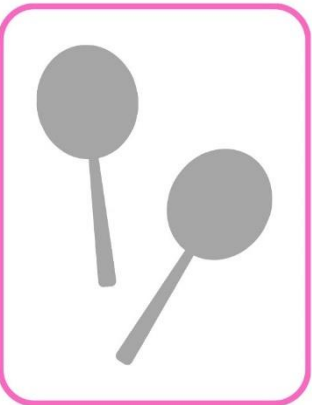
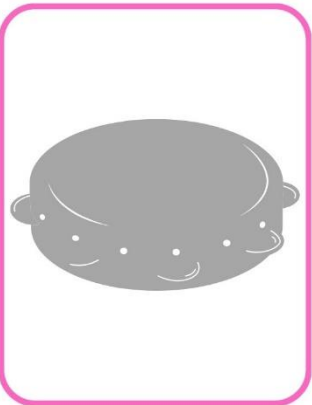
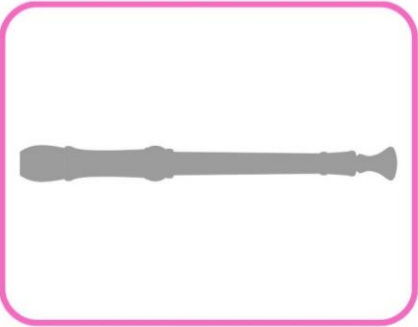
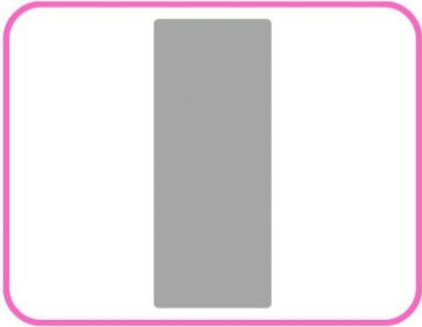
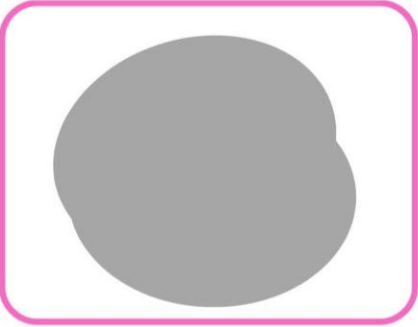
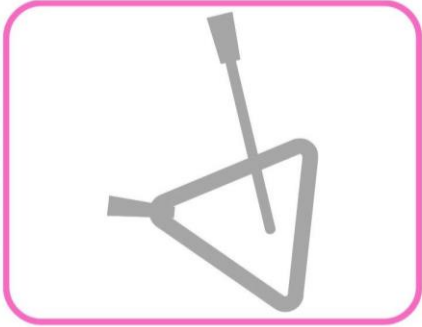
hudební nástroje

Bingo



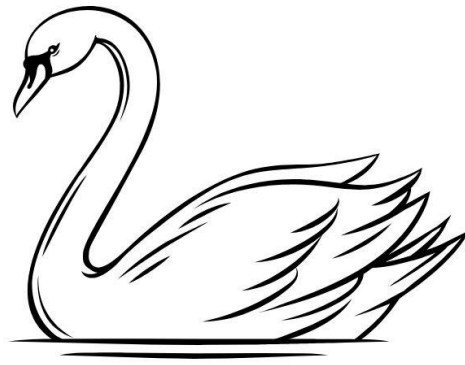
hudební nástroje

Příloha č. 6



L	A	B	U	Ť

L	A	B	U	Ť



B	A	L	E	T

B	A	L	E	T



Příloha č. 9 – logo chvílka motivovaná příběhem o labutích

- 1) Olizujeme si spodní ret ze strany na stranu (labuť se houpe na vlnách vody).
- 2) Nafukujeme tváře, nejprve střídavě, poté obě najednou (labuť si čechrá křídla).
- 3) Vyplazování jazyku směrem dolů a jeho schování zpět do úst (labuť hledá pod vodou potravu).
- 4) Vypláznutí jazyka směrem nahoru (labuť se rozhlíží, zda nevidí ostatní labutě).
- 5) Špulení rtů do pusinky (labuť posílá pusinku princovi).
- 6) Úsměv, nejprve bez zubů, pak se zuby (labuť se usmívá na prince).
- 7) Rohlíček – zamračený výraz (labuť je smutná, mračí se na čaroděje).

Já mám..



Kdo má...?



Já mám..



Kdo má...?




Já mám..




Kdo má...?



Já mám..



Kdo má...?



Já mám..



Kdo má...?



Já mám..



Kdo má...?



Já mám..



Kdo má...?



Já mám..



Kdo má...?



Já mám..



Kdo má...?



Já mám..



Kdo má...?



Já mám..



Kdo má...?



Já mám..



Kdo má...?



Já mám..



Kdo má...?



Já mám..



Kdo má...?



Já mám..



Kdo má...?



Já mám..



Kdo má...?



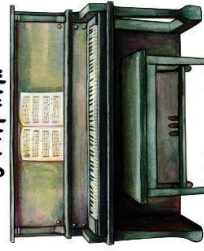
Já mám..



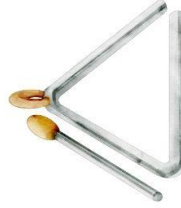
Kdo má...?



Já mám..



Kdo má...?



Já mám..



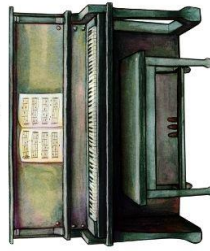
Kdo má...?

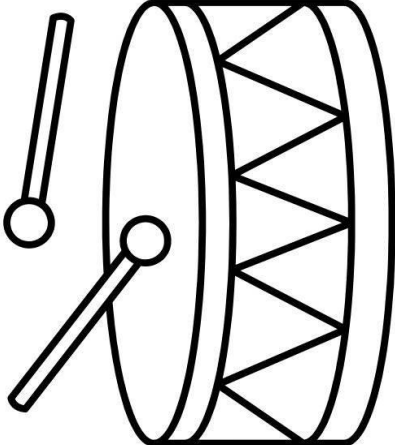


Já mám..



Kdo má...?

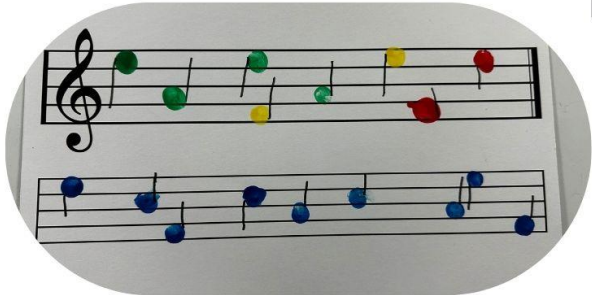




A series of four vertical lines defining a track for a zigzag tracing exercise. The track contains the following elements from left to right:

- A solid black zigzag line.
- A dashed black zigzag line.
- A dashed grey zigzag line.
- A solid black zigzag line.

Óda na radost



Pro Elišku



Labutí jezero



Listopad



The elephant



Zvukové knihy

